

Nr 54.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till Sveriges geologiska undersökning; given Stockholms slott den 6 februari 1953.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

John Ericsson.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen redovisas ett av 1950 års geologiutredning framlagt betänkande rörande Sveriges geologiska undersöknings arbetsuppgifter och organisation. Några mera genomgripande förändringar i fråga om verksamhetens inriktning eller geologiska undersökningens organisation ifrågasättes ej. Takten i kartarbetet bör dock ökas och viss intensifiering föreslås beträffande malmletningen. Vikten av hydrogeologiska undersökningar framhålles även. Ett antal tjänster, som hittills avlönats från sakanslag, föreslås överförda till geologiska undersökningens avlöningsanslag. För inköp av instrument och maskiner äskas ett särskilt anslag av 100 000 kr.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 februari 1953.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ericsson, fråga om *anslag till Sveriges geologiska undersökning* och anför därvid följande.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1953/54 beräkna dels (X ht s. 21) till Sveriges geologiska undersökning: Avlöningar ett förslagsanslag av 950 000 kronor, till Omkostnader ett förslagsanslag av 300 000 kronor samt såsom reservationsanslag till Utrustning 50 000 kronor, Malmletning 800 000 kronor och Inventering av torvmossar 46 000 kronor, dels (Bil. 31, p. 1) till Nybyggnad i Malåträsk för Sveriges geologiska undersökning ett investeringsanslag av 250 000 kronor. Sedan beredningen av ärendet nu avslutats, torde jag ånyo få anmäla frågan.

I. INLEDNING.

Sveriges geologiska undersökning tillkom år 1858. Undersökningen skall enligt instruktionen, med iakttagande av vetenskapens fordringar och med särskilt avseende å berg- och jordarternas betydelse i ekonomiskt hänseende, inhämta tillförlitlig kännedom om landets geologiska beskaffenhet. Vid fullgörandet av denna uppgift tillkommer det undersökningen bl. a. att verkställa bergarts- och jordartskartering, att uppsöka och undersöka förekomster av malmer och andra tekniskt användbara mineral, bergarter och jordarter ävensom att företaga undersökningar i agrogeologiska och geotekniska syften samt över de fossilförande formationernas stratigrafi och paleontologi.

Undersökningen har vidare till uppgift att tillhandagå statsinstitutioner med praktiskt-geologiska utredningar samt att besvara förfrågningar från allmänheten i ämnen, som berör undersökningens verksamhetsområde.

Resultaten av sin verksamhet skall undersökningen göra tillgängliga för allmänheten dels genom geologiska kartor med tillhörande beskrivningar,

dels genom avhandlingar och uppsatser, som behandlar såväl ur praktisk synpunkt viktiga som rent vetenskapliga specialfrågor, dels genom att i ett offentligt museum sammanföra och ordna föremål, belysande företrädesvis Sveriges geologi, såväl den allmänna som den tillämpade.

Alltsedan början av 1900-talet har geologiska undersökningens verksamhet bedrivits efter i stort sett oförändrade principer och verkets organisation har under samma tid i huvudsak bibehållit sin ursprungliga struktur.

Sveriges geologiska undersökning framhöll i skrivelse den 14 mars 1950, att den allmänna upprustning av den naturvetenskapliga och tekniska forskningen, som ägt rum under 1940-talet, gått verket förbi. På senare år hade svårigheter börjat framträda med avseende på genomförandet av vissa viktiga arbetsuppgifter. En utredning borde därför verkställas rörande undersökningens uppgifter samt organisations- och personalfrågor.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 28 april 1950 och den 1 juni 1951 tillkallades särskilda utredningsmän¹, 1950 års geologiutredning. I direktiven framhölls bl. a., att i första hand geologiska undersökningens olika arbetsuppgifter borde granskas. Vid bedömningen av uppgifternas angelägenhetsgrad och omfattning borde utredningen taga i sikte att åstadkomma större effektivitet och ökat utbyte av verksamheten utan någon mera betydande ökning av organisationens ram.

Utredningen har den 19 augusti 1952 avgivit sitt betänkande, vilket där-
efter varit föremål för remissbehandling. Utlåtanden över betänkandet har avgivits av byggnadsstyrelsen, järnvägsstyrelsen, direktionen för statens geotekniska institut, statskontoret, riksräkenskapsverket, statens organisationsnämnd, statens sakrevision, rikets allmänna kartverk, domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, kommerskollegium, Sveriges geologiska undersökning, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, statens bränslekommission, statens handels- och industrikommission, kanslern för rikets universitet — som bifogat yttranden av de matematisk-naturvetenskapliga sektionerna vid universiteten i Uppsala och Lund samt den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten vid Stockholms högskola — överstyrelsen för de tekniska högskolorna — som överlämnat yttranden av kollegienämnderna vid de tekniska högskolorna — föreståndaren för naturhistoriska riksmuseets mineralogiska avdelning, statens skogsforskningsinstitut, lärarrådet vid skogshögskolan, styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, ingenjörsvetenskapsakademien, jernkontoret — vilket som eget utlåtande åberopat bifogat yttrande av Svenska gruvföreningen — länsstyrelserna i Stockholms, Gotlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Värmlands, Västerbottens och Norrbottens län, Aktiebolaget Statsgruvor samt Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund.

¹ F. d. landshövdingen V. G. Lundvik, ordf., direktören E. J. Bengtson, f. d. överdirektören P. A. Geijer, överdirektören N. H. Magnusson, kaptenen A. F. Mannerskantz och t. f. byråchefen B. M. von Willebrand.

II. SVERIGES GEOLOGISKA UNDERSÖKNINGS ARBETSUPPGIFTER.

Kartverksamheten.

Utredningen.

De av geologiska undersökningen utgivna kombinerade berg- och jordartskartorna är sammanförda i följande serier:

- 191 blad i skalan 1 : 50 000 över större delen av södra och mellersta Sverige (ser. Aa),
 15 » i skalan 1 : 200 000 över delar av Jönköpings, Kronobergs, Hallands och Älvsborgs län (ser. Ab),
 8 » i skalan 1 : 100 000 över Bohuslän och delar av Kalmar län (ser. Ac).

Den till varje kartblad hörande beskrivningen, numera omfattande 100—200 sidor, innehåller redogörelser för det karterade områdets allmänna geologiska byggnad och de inom området uppträdande berg- och jordarternas beskaffenhet och bildningssätt samt deras praktiska användning.

För den del av landet som ligger norr om den s. k. Norrlandsgränsen (en linje norra Dalsland—Filipstad—Falun—Gävle) utges särskilda berggrunds- och jordartskartor med län eller större del av län som enhet i skalor från 1 : 200 000 till 1 : 400 000.

För vissa områden med högt jordvärde har en särskild kartserie i skalan 1 : 20 000 med mera differentierad jordartskartering börjat utges. Denna serie, varav hittills tryckts fyra blad, omfattar agrogeologiska kartor över sydvästra Skåne.

Utgivningen av de geologiska kartbladen har fortgått med väsentligt olika hastighet under skilda tidsperioder och fördelar sig enligt följande:

	Ser. Aa 1 : 50 000	Ab 1 : 200 000	Ac 1 : 100 000
1862—1869	32	—	—
1870—1879	39	5	—
1880—1889	36	7	—
1890—1899	7	3	—
1900—1909	22	—	8
1910—1919	9	—	—
1920—1929	24	—	—
1930—1939	12	—	—
1940—1949	9	—	—
1950—1951	1	—	—
Summa	191	15	8 = 214

Nedgången under de båda senaste årtiondena, då i medeltal endast ett blad per år utkommit, har samband dels med den nedsättning av de årliga anslagen till fältarbeten, som geologiska undersökningen fått vidkännas från början av 1930-talet, dels därmed att personal och medel tagits i anspråk för utarbetande av geologiska länskartor och för upprättande av speciella agrogeologiska kartblad över sydvästra Skåne.

Ledningen av rekognosceringen för ett kartblad och utarbetandet av tillhörande beskrivning är vanligen uppdelad på två statsgeologer eller geologer, av vilka den ene ansvarar för berggrunden och den andre för jordarterna. För rekognosceringsarbetena i fält har som biträden åt geologerna under sommarmånaderna anställts s. k. extrageologer, vanligen studenter eller lärare, vilka, efter en särskild instruktionskurs, under vederbörande geologs ledning och övervakning utför detaljkartering i fält. De statsgeologer eller geologer, som leder karteringen, utför numera personligen endast en mycket ringa del av själva rekognosceringen.

Det genomsnittliga antalet arbetsmånader per blad för de 10 sedan år 1937 färdigrekognoscerade kartbladen har varit 27,6, vilken siffra torde vara representativ för nu rådande arbetstakt. Hela kostnaden för fältarbeten till ett geologiskt kartblad — ersättning till extrageologer, kostnader för ledning och övervakning m. m. — beräknas numera till ca 50 000 kronor.

Utredningen framhåller för egen del, att den gillar den huvudplan enligt vilken kartarbetet nu bedrives. Nedanför Norrlandsgränsen bör alltså arbetet fortsättas med kombinerade berggrunds- och jordartskartor i skalan 1 : 50 000. Geologiska undersökningen bör också fortsätta med att ersätta de i mindre skalor upprättade bladen över stora områden i landets sydligare del med blad i skalan 1 : 50 000. I vilken ordningsföljd utgångna blad skall ersättas med nya får avgöras av ämbetsverket.

Den agrogeologiska kartserien bör i första hand fortsättas i de delar, där rekognoscering redan skett. Därefter bör serien fullföljas enligt redan uppgjord plan i den takt, hänsynen till annat arbete medger.

Norr om Norrlandsgränsen bör karteringen för län eller större del av län fullföljas med utgivning av särskilda berggrunds- och jordartskartor i skalor från 1 : 200 000 till 1 : 400 000. Önskemål har framförts om att endast skalan 1 : 200 000 skall begagnas; denna skala tillämpas för de topografiska kartbladen över norra Sverige. Detta skulle emellertid väsentligt öka tryckningskostnaderna, varför det bör närmare övervägas, om önskemålet är av den vikt att det bör tillgodoses. Inom jämförelsevis begränsade områden — vissa delar av det uppodlade kustlandet, vissa älvdalar m. m. — bör kartor i skalan 1 : 50 000 utarbetas.

Vissa synpunkter i fråga om tekniska rationaliseringsåtgärder för kartarbetet har framlagts. Utredningen anser, att det bör ankomma på verkets

ledning och de för kartarbetet närmast ansvariga att med tillvaratagande av alla tekniska rationaliseringsmöjligheter organisera arbetet på möjligast ändamålsenliga samt kostnads- och tidsbesparande sätt. I sådant hänseende har bl. a. den anordningen redan träffats, att kartarbetet i skalan 1 : 50 000 i viss utsträckning ställts under enhetlig ledning. Härigenom har större likformighet i kartläggningsprinciperna för de olika kartbladen vunnits.

Takten för kartarbetet är enligt utredningens mening otillfredsställande. Vad angår södra Sverige bör minst två blad i skalan 1 : 50 000 medhinnas för år. För länskartorna norr om Norrlandsgränsen bör arbetet vara fullföljt i fråga om jordartskartorna inom ca 25 år och i fråga om berggrundskartorna inom något längre tidrymd. Den nuvarande organisationen anses med viss förstärkning kunna göra det möjligt att hålla denna takt för kartutgivningen. Om i framtiden andra metoder för kartarbetena skulle komma till användning, varigenom ökad kapacitet skulle vinnas, är det önskvärt att detta ej resulterar i att anslagsmedlen beskärs utan i stället utgivningstakten ökas.

Tryckningskostnaderna uppgick för det senast tryckta bladet i skalan 1 : 50 000 med beskrivning till 16 600 kronor. Sådana kartblad trycks numera som regel i en upplaga av 1 200 exemplar; vissa blad, som kan väntas röna större efterfrågan, trycks i 2 000 exemplar. Priset för kartblad i serierna Aa, Ab och Ac med beskrivning utgör f. n. 10 kronor. Utredningen föreslår, att priset på kartorna höjes. Utöver den på ett blad belöpande reproduktionskostnaden bör åtminstone någon del av övriga kostnader för bladets utarbetande täckas av priset. I samband med en höjning av priserna å kartbladen (inklusive länskartorna) bör en prishöjning även vidtagas å övriga av geologiska undersökningen utgivna publikationer. Kartupplagorna föreslås ökade till åtminstone 2 000 exemplar, varav lägst 1 500 med beskrivningar.

Yttranden.

Föreståndaren för riksmuseets mineralogiska avdelning understryker vikten av att ett geologiskt kartverk över Sverige utarbetas på kortast möjliga tid. Ett sådant verk i skalan 1 : 400 000 borde vara möjligt att få färdigt inom begränsad tid och skulle bli av stor betydelse; det skulle också lättare kunna hållas modernt än ett verk i stor skala.

Beträffande karteringen norr om Norrlandsgränsen avstyrker *skogsstyrelsen* för skogsbrukets vidkommande, att kartorna utföres i mindre skala än 1 : 200 000. Den för skogsbrukets behov mest angelägna kartan, jordartskartan, skulle i skalan 1 : 400 000 förlora det mesta av sin användbarhet. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* ifrågasätter, om skalan 1 : 250 000 på jordartskartorna för norrlandslänen tillräckligt tillgodoser kraven på överskådlighet och detaljrikedom. *Lantbruksstyrelsen*

anför, att för de större jordbruksbygderna norr om Norrlandsgränsen behovet av jordartskartor i skalan 1 : 50 000 icke är mindre än söder om denna gräns. Kartorna är bl. a. av betydelse vid uppgörandet av regionplaner i samband med jordbrukets rationalisering. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* och *Svenska gruvföreningen* anser skalan 1 : 50 000 erforderlig i fråga om malmfältsområdena. Innan en sådan kartläggning hinner genomföras, bör — framhåller föreningen — översiktskartor finnas tillgängliga i skalan 1 : 200 000. Ehuru tryckningskostnaderna därvid blir högre än vid användning av mindre skala, är fördelarna av att ha geologiska och topografiska kartor i samma skala så påtagliga, att någon tvekan ej bör råda. Sistnämnda synpunkt har även framhållits av *kommerskollegium*.

Gruvföreningen har vidare förordat, att en karta i skalan 1 : 200 000 snarast färdigställs över mellersta Sveriges bergslag. *Lantbruksstyrelsen* tillstyrker en utvidgning av den agrogeologiska karteringen. *Skogshögskolans lärarråd* framför önskemål om att detaljerade specialkartor — motsvarande vad som gjorts över vissa jordbruksegendomar — utföres över några typiska smärre skogsområden i olika delar av landet. *Skogsstyrelsen* förordar, att jordartskartorna kompletteras med nederbördsområden och nivåkurvor. *Direktionen för statens geotekniska institut* anser önskvärt, att fylligare uppgifter om de undre jordlagren lämnas i beskrivningarna till kartbladen.

Behovet av en snabbare takt i kartarbetet har understrukits i flera yttranden. Möjligheterna till rationalisering genom användande av nya metoder har betonats av bl. a. *rikets allmänna kartverk*. *Föreståndaren för naturhistoriska riksmuseets mineralogiska afdelning* föreslår i rationaliserings-syfte inrättandet av en särskild experimentavdelning, som kan kartera lämpliga områden flera gånger enligt olika metoder.

Vad beträffar prissättningen å kartorna ansluter sig *länsstyrelsen i Gotlands län* till ett uttalande av hushållningssällskapet i länet, att priset bör grundas endast på de egentliga framställningskostnaderna. Själva karteringsarbetet är en allmän angelägenhet, som helt bör gäldas av det allmänna. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* avstyrker också en höjning av kartpriserna. *Statskontoret* däremot anser att frågan om en höjning av priset på kartor m. m. bör beaktas. Ämbetsverket framhåller, att myndigheter med likartade uppgifter bör tillämpa enhetliga grunder vid prissättningen av publikationstryck, och ifrågasätter en gemensam översyn av priserna å de publikationer, som utges av bl. a. geologiska undersökningen, rikets allmänna kartverk och sjökarteverket. Som exempel anföres, att priset på sjökort avvägs så, att det motsvarar tryckningskostnaderna ökade med 15 procent.

Malmletning. Borrningar efter salt och olja.

Utredningen.

För malmletning och förberedande gruvarbeten har under senare år disponerats en statsgeolog, en avdelningschef för gruvarbetena (gruvingenjör), en e. o. statsgeolog och en geofysiker samt med avlöning från sakanslag två geologer, ett växlande antal lägre tjänstemän med geologutbildning ävensom en stab av blockletare, geofysiska observatörer, diamantbergborrhare och gruvpersonal. Malmletningen är fortfarande huvudsakligen inriktad på sökandet efter sådana malmer, vilka är kända i en för landets egna behov otillräcklig omfattning, framförallt kopparmalm. Där emot har arbetet i regel icke inriktats på nyfynd av järnmalmer. När det gäller statsgruvefält, där staten ensam förbehållit sig rätten till inmutning, försiggår dock såsom konsekvens av detta förhållande även ett systematiskt sökande efter järnmalm och närmare undersökning av tidigare funna malmer.

Med hänsyn till beredskapsintressen och statens behov av kännedom om befintliga fyndigheter har i frågor angående malmletning samråd ofta ägt rum mellan geologiska undersökningen och riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap samt handels- och industrikommissionen.

Utredningen framhåller att malmletningsverksamheten tillgodoser ett icke minst ur handelspolitisk och beredskapssynpunkt synnerligen betydelsefullt statsintresse. Sedan de mera översiktliga rekognosceringarna inom övre Norrland avslutats, kommer åtskilliga områden att påfordra omfattande detaljundersökningar. Förbättringar i mätmetodiken torde föranleda omprövning av vid tidigare arbeten erhållna indikationer. I landet i övrigt är visserligen stora områden redan utmålslagda och undersökta av enskilda. I fråga om vissa från beredskapssynpunkt viktiga malmer — vilka på grund av begränsade förekomster eller låga halter icke kan tänkas locka enskilda till de omfattande grundläggande arbeten, som i dylika fall måste föregå en prospektering — kan dock en malmletning i geologiska undersökningens regi vara motiverad. Även eljest kan en av verket bedriven malmletning i inventeringssyfte anses befogad i åtskilliga landsdelar utanför Norrland, inom vilka det icke är uteslutet att värdefulla malmfyndigheter ännu ligger ouppdagade.

För genomförandet av nu angivna malmletningsprogram kräves icke någon mera väsentlig utökning av geologiska undersökningens nuvarande organisation för dylika arbeten. Det är emellertid enligt utredningens mening av vikt, att nu utgående anslag höjes åtminstone så mycket, som blir erforderligt till följd av förändringar i penningvärdet. De sakkunniga förutsätter, att särskilda anslagsmedel kommer att anvisas, om malmfyndigheter, som anses särskilt lovande, påkallar en intensifiering av verksamheten.

Djupborrningarna efter salt och olja i Skåne intar — framhåller utredningen — jämte malmletningen en särställning på grund av de betydande anslag, som anvisats. Fr. o. m. budgetåret 1940/41 har sålunda för borrhningar i Skåne beviljats sammanlagt ca 5 miljoner kronor, varav 1,3 miljon kronor ännu icke disponerats. Undersökningarna leds av museiföreståndaren och en extra geolog. För laboratoriearbeten har anställts en preparatris och två laboratoriebiträden. I en av särskilda utredningsmän år 1951 avgiven promemoria om djupborrningarna uttalades, att man icke vunnit tillräcklig kunskap rörande området geologiska byggnad. Fortsatta borrhningar vore därför motiverade men med hänsyn till de små möjligheterna att i dåvarande läge ekonomiskt tillgodogöra sig saltförekomsterna borde borrhningarna icke fortsättas utöver dem, som redan pågick.

Geologiutredningen har icke ansett sig böra taga ställning till frågan om ytterligare medel skall anvisas för ändamålet. Det är emellertid av stor betydelse att utröna, huruvida under de lager, dit borrhningarna nått, finns permiska lager. Om medel ställs till förfogande för fortsatta djupborrningar bör arbetet kunna organiseras på samma sätt som hittills.

Yttranden.

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap — som år 1949 gjorde framställning om höjning av anslaget till m a l m l e t n i n g — understryker att särskilda anslagsmedel snabbt bör anvisas, då ur försörjningssynpunkt viktiga malmer påträffas. *Ingenjörsvetenskapsakademien* framhåller att den statliga malmletningen varit särskilt betydelsefull under och efter det andra världskriget; framförallt erinras om flera nya fyndigheter av kopparmalmer. Liknande synpunkter har anförts i ett genom länsstyrelsen i Västerbottens län överlämnat yttrande från *Bolidens gruvaktiebolag*, som anser att denna verksamhet helst bör utökas.

Gruvföreningen uttalar, att när sådana resultat av undersökningarna nåtts, att mera omfattande arbeten måste utföras, det bör omprövas i vad mån enskilda kan fortsätta dessa för geologiska undersökningens egentliga organisation främmande uppgifter. I fråga om nya områden, där ämbetsverket ännu ej påbörjat malmletningsarbeten, bör det enskilda näringslivets intressen beaktas redan vid arbetenas igångsättande.

Beträffande borrhningarna efter salt och olja anför *riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap*, att dessa bör fullföljas under förutsättning att verksamheten hålles inom rimliga ekonomiska gränser. *Bränslekommissionen* och *ingenjörsvetenskapsakademien* förordar också, att arbetena fortsätts. *Kommerskollegium* anser, att om geologiska undersökningen ej får tillfälle fullfölja borrhningarna, bör de enskilda intressen, som hållits tillbaka, ej längre hindras.

Specialundersökningar.

Utredningen.

Geologiska undersökningen har inom ett flertal områden gjort specialundersökningar. Av den i betänkandet lämnade redogörelsen må här anföras följande.

Utöver den förut berörda malmletningsverksamheten har gjorts detaljundersökningar av gruvor och malmfält; sålunda har ett flertal monografier över malmfält och malmförande områden publicerats. Sammanställningar har gjorts bl. a. över Sveriges »ädlare» malmer samt — på grundval av föreliggande monografiska undersökningar — över de mellansvenska järnmalmernas geologi.

Inom det agrogeologiska området har utarbetats en för jordartsstudier behövlig terminologi samt exakta metoder för jordartsklassifikation; dessa metoder användes vid jordbruksförsöksverksamheten och lantbruksundervisningen i landet. Genom försökskarteringar och åkerjordsundersökningar vid vissa gårdar har man nått fram till ett lämpligt förfarande vid kartering av åkerjordar. I övrigt har den agrogeologiska verksamheten icke blott omfattat utgivandet av förutnämnda särskilda agrogeologiska kartblad utan även varit inriktad på bl. a. studier av jordarternas vattengenomsläpplighet, åkerjordarnas näringsinnehåll och markreaktion samt markens luckringsgrad och dennas beröende av bearbetningen. Tjänstemän inom geologiska undersökningen har vidare lett instruktionskurser i jordartskänedom för jordbrukskonsulenter m. fl.

I fråga om de icke metalliska mineralråämnena har bl. a. gjorts under 1920-talet en utredning rörande det svenska lantbrukets kalkförsörjning samt vissa undersökningar rörande Sveriges kalkstens- och marmorarters lämplighet som byggnadssten, en nykartering av det bohuslänska granitområdet åren 1936—1943 samt vissa undersökningar rörande mineralbildningen i cement och betong. Med bidrag från Stockholms läns landsting har geologiska undersökningen under år 1952 påbörjat en inventering av länets kalkstenar, kvarts- och fältspatförekomster samt stenindustriellt användbara bergarter. Inventeringen omfattar även användbara grus-, sand-, ler- och torvförekomster.

De hydrogeologiska arbetsuppgifterna har rört den odlade jordens vattenhushållning med avseende både på vattnets inverkan i ytlagret och dräneringsfrågor. Däremot har ämbetsverkets arbetskrafter icke räckt till för en systematisk utforskning av grundvattnets geologi i berggrund och jordarter ur vattenförsörjningssynpunkt. Åtskilliga specialundersökningar har visserligen blivit utförda, men försök att åstadkomma ett långsiktande planmässigt studium har strandat av nyssnämnda skäl. Det har ej ens varit möjligt att få till stånd en önskad sammanställning av data rörande våra större samhällens försörjning med grundvatten. Sedan år 1947 pågår en

av vattenfallsstyrelsen bekostad specialkartering av grus- och sandåsar i Bohuslän i syfte att tjäna till ledning vid sökandet efter vattentäkter. Geologiska undersökningen har vidare genom tillfälliga bidrag kunnat påbörja en systematisk hydrogeologisk undersökning av Gotland.

Undersökningar av torvmarker har vid flera tillfällen ägt rum. Sedan år 1951 pågår en torvinventering, för vilken särskilt anslag anvisats.

De svenska alunskifferna har gjorts till föremål för utredningar. De av verket gjorda undersökningarna över skifferområdena i Närke, Östergötland, Västergötland, Skåne och på Öland ledde sålunda till uppförandet av skifferoljeverket i Närke. Med understöd från utomstående arbetas f. n. med vissa problem rörande skiffers oorganiska komponenter.

Vad beträffar det geotekniska området har jordarterna, speciellt lerorna, med hänsyn till markstabiliteten och dess beroende av geologiska faktorer varit föremål för ämbetsverkets uppmärksamhet. Skred som förekommit, t. ex. skredet i Säveån år 1945 och i Surte år 1950, har analyserats. Vidare har erosionen i norrländska älvdalar studerats. I regel har dessa undersökningar varit föranledda av uppdämningar vid kraftverksbyggen och utförts för vattenfallsstyrelsens eller vattendomstolarnas räkning med praktiska syftemål. Under senare år har pågått en mera allmänt hållen undersökning över erosionens fortskridande inom Ångermanälvens och Indalsälvens dalar. Denna har syftat till erhållande av bestämda mått på erosionsskadornas omfattning inom olika jordarter och under olika förhållanden i övrigt. För att få erosionens skadeverkningar och problem allsidigt belysta är avsikten att utsträcka undersökningarna även till älvsträckor med andra erosionsbetingelser än de norrländska, i första hand Klarälvsdalen, där den fortgående erosionen på älvnäsen hotar bebyggelsen.

Utredningen anför för egen del, att specialundersökningar i rent vetenskapligt syfte står i intimt samband med geologiska undersökningens praktiska uppgifter och därför även i fortsättningen måste ingå såsom ett led i ämbetsverkets arbete. De sakkunniga har icke heller funnit anledning till erinran mot de riktlinjer, enligt vilka de malmgeologiska och de agrogeologiska specialundersökningarna bedrivs. Beträffande undersökningarna av icke metalliska mineralråmnen för industri och jordbruk framhålles vikten av att de intensifieras och att möjlighet beredes för verket att slutföra redan påbörjade arbeten.

Specialundersökningarna inom hydrogeologi samt inom paleontologi och stratigrafi bör liksom torvforskningen få en mera framskjuten plats i geologiska undersökningens arbetsprogram. Vad särskilt beträffar den hydrogeologiska verksamheten anser utredningen det vara en angelägen uppgift för ämbetsverket att samla och bearbeta det mycket stora material, som finns hos institutioner och bolag, vilka sysslar med forskning efter vatten. Geologiska undersökningen bör därefter kunna stå landsting, kom-

muner och enskilda företag till tjänst med råd och upplysningar inom detta viktiga område. Utredningen föreslår, att verket från borrhfirmor och andra insamlar uppgifter om brunnsborrningar och vattentäkter för bearbetning och arkivering. En sådan anordning synes mera ändamålsenlig än en regionalt ordnad arkivering. Med hänsyn till vikten av intensifierade insatser för ökning av den inhemska bränsleproduktionen är det en angelägen uppgift för geologiska undersökningen att fullfölja och bearbeta tidigare påbörjade inventeringar av torvtillgångarna. De sakkunniga förordar, att särskilda anslag och förstärkt arbetskraft ställs till förfogande för ändamålet.

Yttranden.

Behovet ur försörjningssynpunkt av ingående undersökningar inom här berörda områden har särskilt understrukits av *riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, handels- och industrikommissionen, bränslekommissionen* och *ingenjörsvetenskapsakademien*. En intensifierad torvinventering m. m. är enligt riks nämnden ett ofrånkomligt villkor för att den för vår bränsleberedskap synnerligen viktiga torvproduktionen skall kunna planläggas och snabbt sättas i gång. Handels- och industrikommissionen anför, att den nuvarande lagstiftningen om tillgodogörande av naturtillgångar, vilken varit ägnad att minska den enskildes intresse för att uppdaga sådana naturtillgångar, föranleder den slutsatsen, att staten måste taga på sig en ökad insats på detta område.

Kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm framhåller att beskrivandet av gruvor och malmfält även har en mycket stor praktisk betydelse. Den kunskap, som vinnas genom undersökningarna rörande dylika begränsade områden, kan sedan utnyttjas vid eftersökandet av nya fyndigheter inom de regionala malmtrakterna. Dessa undersökningar bör därför bedrivas i ökat tempo.

Nödvändigheten av hydrogeologiska undersökningar har understrukits i flera yttranden. *Matematisk-naturvetenskapliga sektionen vid universitetet i Lund* erinrar om att man i Danmark sedan 25 år systematiskt tillvaratar iakttagelser och prov från borrhfirmor och brunnsborrare, varigenom man erhållit ett värdefullt borrharkiv. Sektionen delar utredningens mening, att en central arkivering av borrhuppgifter är mest ändamålsenlig. Med hänsyn till Skånes egenartade geologiska byggnad bör dock för detta landskap ordnas ett lokalt arkiv i Lund. *Statens organisationsnämnd* föreslår däremot att uppgifter om brunnsborrningar och vattentäkter samlas hos distriktsingenjörerna för vatten och avlopp, till vilka hänvändelse i vattenförsörjningsfrågor i första hand sker.

Lärarrådet vid skogshögskolan förordar en särskild undersökning rörande moräntäckets mekaniska och kemisk-mineralogiska sammansättning.

III. SVERIGES GEOLOGISKA UNDERSÖKNINGS ORGANISATION M. M.

Personalorganisationen.

Utredningen.

Verksamheten vid geologiska undersökningen är icke organiserad på byråer eller sektioner utan grundas på mer eller mindre självständiga insatser av ett antal forskare. Antalet anställda, vilkas lönekostnader bestrids från avlöningsanslaget, uppgår till 50, varav 3 är biträden med halv- eller deltidstjänst. Härtill kommer ca 20 s. k. extrageologer för fältarbeten. Från malmletningsanslaget avlönas — utöver arvodesanställda blockletare, mätare och kollektivavtalsanställd personal — 8 befattningshavare samt från anslaget till djupborrningar i Skåne 5 personer. Anslaget till inventering av torvmossor disponeras för avlöning av en tjänsteman.

Utredningen framhåller, att den nuvarande organisationsformen utan sektionsindelning med hänsyn till arbetets särart synes vara mest ändamålsenlig. Verkschefen bör dock för att vinna lättnad i arbetsbördan kunna i begränsad omfattning överlämna den direkta ledningen inom visst verksamhetsområde till en av statsgeologerna.

Utredningen — som icke funnit anledning föreslå att någon gren av verksamheten inskränkes eller nedlägges — anser en viss mindre ökning av antalet befattningshavare nödvändig, om geologiska undersökningen skall kunna motsvara de successivt ökade krav, som ställs på institutionen. Främst erfordras en utökning av antalet geolog- och därmed likställda befattningar.

Utredningen har föreslagit följande förändringar i organisationen.

Överdirektörsbefattningen. Överdirektören är placerad i lönegrad Co 15, endast en lönegrad över professorer. Chefer för motsvarande verk tillhör lönegrad Cp eller Co 17. Överdirektörstjänsten bör därför uppflyttas till Co 17.

Vissa geologbefattningar. Med hänsyn till de alltmer trängande frågorna angående vattenförsörjning och avdikning m. m., som berörts i det föregående, bör en geologtjänst för undersökningar på detta område inrättas.

Under överskådlig tid föreligger konstant behov av undersökningar av torvmarker. För detta ändamål erfordras en tjänst som geolog, varvid en assistentbefattning i Cg 21, som bekostas av anslaget till inventering av torvmossor, kan indragas.

De två från malmletningsanslaget avlönade geologerna föreslås överförda till avlöningsanslaget.

Museipersonalen. Föreståndaren för museet är placerad i samma lönegrad som statsgeologerna. I övrigt består personalen på museet av två preparatorer, en hantverkare, en expeditionsvakt och ett museibiträde samt

arkivarbetare. Museiföreståndartjänsten bör utbytas mot en befattning som statsgeolog. Vidare bör en geologbefattning inrättas, vars innehavare skall ha det närmaste ansvaret för arbetsamlingarna och handledningen av personalen.

Kemiska laboratoriet. Tjänstebenämningen för laboratoriets föreståndare bör ändras från kemist till laborator; i stället bör den geolog, vilken tjänstgör som biträdande kemist, benämnas kemist. Biträdespersonalen utgöres av ett tekniskt biträde i lönegrad Cg 14 och ett förste laboratoriebiträde i Cg 12. Avlöningskostnaderna för sistnämnda tjänst bestrids av medel från malmletningsanslaget. Båda befattningarna bör ändras till e. o. förste laboratoriebiträdestjänster i lönegraderna Ce 15 resp. Ce 13 och kostnaderna för den senare tjänsten överflyttas från sakanslaget till avlöningsanslaget.

Geokemiska laboratoriet. Den laborator, som förestår laboratoriet, bör uppflyttas från geolog- till statsgeologlönegraden. Under honom tjänstgör en assistent i lönegrad Cg 21 och ett laboratoriebiträde i Cg 11. Å avlöningsstatens icke-ordinariepost är medel beräknade för ett tekniskt biträde i lönegrad Cg 14. Dessa medel har emellertid numera tagits i anspråk dels för avlönande av laboratoriebiträdet, dels såsom bidrag till avlönande av assistenten, för vilken lönekostnaderna i övrigt bestrids från malmletningsanslaget.

En utvidgning av det geokemiska laboratoriet till ett centralt laboratorium med uppgift att tillhandagå olika institutioner med geokemiska undersökningar har ifrågasatts. Utredningen anser det vara av synnerlig vikt, att å laboratoriet finns en vetenskapligt skolad specialist, som självständigt kan ansvara för det mera rutinemässiga arbetet och vid behov kan tjänstgöra som ersättare för laboratorn. Utredningen föreslår därför inrättandet av en befattning som geokemist med placering i samma lönegrad som geolog. Då geokemisten icke bör tagas i anspråk för mindre kvalificerat arbete bör vidare inrättas en tjänst som förste laboratoriebiträde i lönegrad Ce 15, vars innehavare måste äga viss kemisk utbildning.

De hittillsvarande befattningarna som assistent och laboratoriebiträde bör indragas och medel ej vidare beräknas under icke-ordinarieposten för ett tekniskt biträde.

Geofysiska avdelningen förestås av en assistent i lönegrad Ce 26. Härjämte är å avdelningen anställda en biträdande geofysiker i lönegrad Cg 24, ett tekniskt biträde i Cg 14 och två ritbiträden i Ce 8 resp. Cg 8. Avdelningens instrumentverkstad i Malåträsk förestås av en instrumentmakare i lönegrad Cg 18. Avlöningskostnaderna för den biträdande geofysikern, instrumentmakaren och det ena ritbiträdet bestrids av medel från malmletningsanslaget.

Utredningen förordar att assistentbefattningen under benämningen labo-

rator placeras i samma lönegrad som statsgeologtjänst. Biträdande geofysikern bör, då laboratoriets föreståndare är förhindrad följa fältarbetena, kunna ersätta denne. Utredningen föreslår att tjänsten ändras till en e. o. befattning som geofysiker i samma lönegrad som geolog. Det tekniska biträdet, som skall ha avlagt examen från tekniskt institut, bör erhålla tjänst som tekniker med placering tills vidare i lönegrad Ce 15 med möjlighet till uppflyttning i högre lönegrad enligt för sådan personal gällande grunder.

Instrumentmakaren och ritbiträdet i Cg 8 föreslås erhålla extra ordinarie anställning. Kostnaderna för avlöning åt dessa liksom åt geofysikern bör överföras från malmlättnings- till avlöningsanslaget.

På *jordartslaboratoriet* är anställda ett förste laboratoriebiträde i lönegrad Ce 15 och ett laboratoriebiträde i Ce 8. Särskild föreståndare finns ej. Laboratoriet tillgodoser behovet av mera rutinmässiga fysikaliska undersökningar av jordarter. De geologer, som nu begagnar laboratoriet, har ej tid att ägna sig åt dess ledning eller åt utvecklingen av metodiken. Utredningen anser det angeläget, att laboratoriet skall kunna upptaga speciell jordartsforskning och förordar inrättandet av en geologtjänst, vars innehavare skall förestå laboratoriet och ägna sig åt sådan forskning.

Sekreterartjänsten i lönegrad Ca 29 har innehafts av tjänstemän med geologisk utbildning. Utredningen föreslår, att den uppflyttas till en befattning som statsgeolog.

Kamerala göromål. Överinseendet över ämbetsverkets kassarörelse och räkenskaper, som hittills åvilat sekreteraren, bör överflyttas till en ny tjänst som kassör och redogörare i lönegrad Ca 21. Då vissa uppgifter — upprättande av avlöningslistor m. m. — ej kan medhinnas av redogöraren, föreslås inrättandet av en kanslibitrådestjänst i Ce 11. I samband härmed bör en kansliskrivartjänst i Ca 15 indragas och ett arvode å 4 080 kronor per år till ett deltidsanställt biträde, som främst anlitas för granskning av reseräkningar, ej längre utgå. För kamerala göromål disponeras vidare f. n. ett kontorsbiträde på halvtid; häri förordas icke någon ändring.

Biblioteket m. m. Från och med budgetåret 1949/50 har 3 000 kronor anvisats för biträdeshjälp för biblioteket. Utredningen föreslår, att i stället inrättas en tjänst som biblioteksassistent i lönegrad Ce 15, vars innehavare även skall tjänstgöra på arkivet. Detta omfattar bl. a. de av geologiska undersökningens tjänstemän under fältarbetena förda dagböckerna över gjorda iakttagelser samt konceptkartorna. Därjämte föreslås vissa lönegradsförbättringar för ritpersonalen.

Rekryteringstjänster. Verksledningen har framhållit, att nyrekryteringen av den vetenskapligt skolade personalen medför stora svårigheter. Utredningen föreslår, att sådana extrageologer (rekognoscörer), som redan ägnat sig åt geologiska studier och vid rekognosceringsarbetet visat sig särskilt

lämpliga, beredes en fastare anställning. De bör tjänstgöra i fält under fyra månader av året, alltså under väsentligt längre tid än rekognoscörerna i regel brukar vara anställda. Härigenom skulle karteringsarbetena kunna påskyndas. För den återstående delen av året bör tjänstgöringen ordnas så, att viss ledighet kan beviljas för fortsatta geologiska studier. Ett flertal aktuella arbeten av mindre kvalificerad karaktär skulle under ledning av statsgeologer eller geologer kunna utföras av de sålunda anställda. Särskilda kompetenskrav för anställning anses icke böra föreskrivas. Utredningen har icke framlagt närmare förslag rörande avlöningsförmånerna men förordar, att tills vidare 30 000 kronor beräknas för avlöning åt fem sådana extrageologer.

Personal vid gruvförvaltningen. Befattningen som avdelningschef bör nedflyttas från lönegrad Ce 31 till Ce 29. Avlöningar bör betalas centralt från geologiska undersökningen; kassörstjänsten i lönegrad Ce 18 kan i så fall indragas. Under anslaget till malmetning bör beräknas medel för anställande på gruvingenjörskontoret av ett kontorsbiträde med halvtids-tjänstgöring.

Ordinarie sättning m. m. Utredningen har utgått från att befattningar, som under en följd av år varit upptagna å extraordinarie stat och som fyller ett stadigvarande behov, skall överföras till ordinarie stat. Utredningens förslag till fördelning mellan ordinarie och extraordinarie tjänster torde få behandlas i samband med anslagsberäkningarna för nästa budgetår.

Kollektivavtalsanställd personal m. m. Utredningen har icke framlagt förslag till beredande av fastare anställning för den kollektivavtalsanställda personalen. Denna fråga bör prövas sedan statsmakterna fattat ställning till det av 1948 års anställningsutredning år 1951 avgivna betänkandet rörande avgränsningen mellan löneplansreglerad tjänstemannaanställning och kollektivavtalsanställning. Utredningen anser skäl tala för, att de för fältmätningarna anställda, arvodesavlönade observatörerna samt blockletarna och mätarna åtminstone efter viss tids tjänstgöring erhåller en fastare anställningsform. Detta bör ske efter förhandlingar mellan geologiska undersökningen och personalgrupperna.

En skärpning av *kompetenskraven* för statsgeolog- och laboratorbefattning från f. n. fil. lic.-examen med väl vitsordade insikter till fil. doktorsgrad har övervägts av utredningen. Någon ändring föreslås dock ej.

Yttranden.

Betydelsen av geologiska undersökningens verksamhet och önskvärdheten av en förstärkning av dess organisation betonas i flera yttranden. *Kommerskollegium* framhåller, att geologiska undersökningen ger staten ett gott ekonomiskt utbyte av de nedlagda kostnaderna. De ökade inkomster i form av arrenden, avgifter och skatter, som grundar sig på av

geologiska undersökningen gjorda rön och fynd, kan uppenbarligen räknas i årliga miljonbelopp. Överskottet av legodriften vid gruvorna i Västerbotten har t. o. m. driftsåret 1951 i det närmaste täckt samtliga anläggningskostnader, varför därefter kommande överskott utgör ren vinst för kronan. För 1952 väntas överskottet bli minst 7 miljoner kronor. *Kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm* erinrar att de geologiska undersökningarna vid kraftverksbyggen samt berg- och skyddsrumsanläggningar inbesparat stora summor genom att varna för bergarter av mindre hållfast natur m. m. Vidare har onödig och kostsam borrning vid vattenanskaffning kunnat undvikas genom hydrogeologiska undersökningar. *Länsstyrelsen i Stockholms län* framhåller, att närmare kännedom om ett områdes geologiska beskaffenhet är av väsentlig betydelse för samhällsplanering och överhuvud den planläggning av olika slag, som pågår i regi av länsstyrelser och andra regionala organ. Geologiska undersökningens verksamhet bör därför inriktas på att tillgodose sådana omedelbart praktiska behov. Det är också önskvärt, att verksamheten genom förstärkning av organisationen eller på annat sätt väsentligt forceras samt att utredningsresultaten snabbt görs tillgängliga. *Länsstyrelsen* ifrågasätter, om utredningen i tillräcklig grad tillgodosett dessa önskemål.

Sveriges geologiska undersökning ansluter sig i allt väsentligt till utredningens förslag. *Statens organisationsnämnd* anser i likhet med utredningen, att med hänsyn till självständigheten i statsgeologernas arbete någon indelning i byråer icke bör ske. *En ledamot av Stockholms högskolas matematisk-naturvetenskapliga fakultet* förordar, att verksamheten uppdelas på tre avdelningar, en för kartering, en för konsultationer och en för speciella uppgifter, av vilka de båda förstnämnda skulle handha mera rutinmässiga arbetsuppgifter. *Gruvföreningen* föreslår, att en arbetschefsbefattning med byråchefs tjänsteställning inrättas för ett rationellt genomförande av kartframställningen. Härvid skulle en statsgeologbefattning kunna indragas.

Kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm framhåller betydelsen av att den för malmletning avdelade personalen blir tillräcklig samt förordar, att malmletningsverksamheten centraliseras till en fastare organiserad enhet under ledning av en ordinarie statsgeolog, som skulle vara föredragande i alla malmletningsfrågor. Även gruvavdelningen borde infogas fastare i organisationen.

Matematisk-naturvetenskapliga sektionen vid universitetet i Lund föreslår att en befattning inrättas som distriktsgeolog i Skåne i samma lönegrad som statsgeologerna. Med befattningen bör förbindas ett borrharkiv för Skåne och angränsande landskap.

Statskontoret däremot anser förutsättningar f. n. saknas för en upprustning av personalkadern i den utsträckning utredningen förordat. Förslaget om uppflyttning av överdirektörstjänsten avstyrkes. Tillräckliga skäl har

icke framlagts för inrättande av en geologbefattning för museet. Såsom biträde åt museiföreståndaren kan i stället anlitas en innehavare av någon av de föreslagna rekryteringstjänsterna. Arkivets skötsel bör åvila expeditionsvaktspersonalen och biblioteksassistenten bör erhålla halvtidstjänst. Det mera permanenta personalbehov för utredningar åt myndigheter och enskilda, som kan uppkomma, får tillgodoses successivt. Enligt statskontorets mening bör sekreteraren vara en administrativ kraft i 29 lönegraden och kansliskrivartjänsten icke utbytas mot en kassörsbefattning.

I riksräkenskapsverkets yttrande anföres, att sekreteraren bör vara administrativt utbildad och ha erfarenhet även på det kamerala området. Tjänsten bör placeras i lönegrad Ca 27. Sekreteraren bör ha tillgång till ett kanslibitråde samt erforderlig biträdespersonal för skrivgöromål; kansliskrivartjänsten föreslås utgå. *Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund* anser den föreslagna kamerala organisationen alltför svag och förordar inrättandet av en lägre kamrersbefattning i stället för en kassörs-tjänst samt förstärkning av biträdeshjälpen. Ett museibitråde och ett laboratoriebiträde bör uppflyttas från lönegrad Ce 8 till Ce 11.

Såsom villkor för statsgeolog- och laboratoriefattningarna förordar *matematisk-naturvetenskapliga sektionen vid universitetet i Uppsala* fil. doktorsgrad. Med hänsyn till att disputationsskravet bortfallit beträffande lektoraten anser *universitetskanslern*, att doktorsgrad ej kan fordras för nämnda befattningar. Till innehavare av rekryteringsbefattning bör — icke minst ur synpunkten av studiernas behöriga fortgång — utses person som redan avlagt akademisk examen. Samma åsikt har framförts av de *matematisk-naturvetenskapliga sektionerna vid universitetet i Uppsala och Lund*.

Uppdrag åt myndigheter och enskilda. Redovisning av inkomster m. m.

Utredningen.

Det åligger som tidigare nämnts geologiska undersökningen att tillhandagå statsinstitutioner med praktiskt-geologiska utredningar samt att besvara förfrågningar från allmänheten i ämnen, som berör undersökningens verksamhetsområde. Instruktionen innehåller däremot ej någon föreskrift om, huruvida verket kan betinga sig ersättning för sålunda utförda tjänster. De direkta omkostnaderna för fullgörande av uppdrag åt myndigheter — rese- och traktamentsersättningar, hantlangararvoden m. m. — har ansetts böra ersättas av vederbörande statsinstitution. I den mån personal tillfälligt anställts i samband med uppdragets fullgörande har kostnaderna därför erlagts av uppdragsgivaren. Från och med budgetåret 1949/50 uttas ersättningar även motsvarande avlöningskostnader för fast anställd personal, som varit direkt sysselsatt med uppdraget. Ersättningar för omkostnader och avlöningar uppgick under budgetåret 1951/52 till 6 473 resp. 5 119 kronor.

Uppdrag åt enskilda eller kommuner o. d. får utföras av befattningshavare efter tillstånd av överdirektören, under hans kontroll och utan kostnad för statsverket. Tjänstledighet för sådant ändamål kan beviljas endast om utredningarna väntas medföra avsevärt gagn för det allmänna och som regel icke under längre tid varje år än en månad. Redogörelse för den tjänstemannen tillkommande ersättningen skall inflyta i verkets räkenskaper. Under år 1951 beviljades 17 befattningshavare tjänstledighet för icke statliga uppdrag under sammanlagt 8 månader. I ersättning — som även avser under semestertid utfört arbete — utbetalades tillhoppa ca 85 000 kronor.

Utredningen anser, att det alljämt bör åligga geologiska undersökningen att såsom tjänsteuppdrag verkställa utredningar åt statsinstitutioner. Om ett uppdrag beräknas bli av sådan omfattning, att dess genomförande skulle medföra en väsentlig förskjutning i geologiska undersökningens arbetsplaner, bör frågan om skyldighet för verket att åtaga sig uppdraget underställas Kungl. Maj:ts prövning. Ersättning bör uttagas för samtliga kostnader för utredningen, såväl direkta som indirekta, men grundas på en schablonmässig kostnadskalkyl. Sådana kalkyler har uppgjorts av vissa andra myndigheter. Därvid har med utgångspunkt från befattningshavarens årslön uträknats lönen per arbetstimme, vilken ökats med ett procentuellt belopp motsvarande pensionsförmåner. Till denna summa har lagts ett belopp, som kan anses motsvara på uppdraget fallande andel av gemensamma administrationskostnader; detta tillägg torde icke understiga 100 procent. Ett sålunda framkalkylerat ersättningsbelopp skall emellertid — anför utredningen — endast täcka den andel av geologiska undersökningens ordinarie kostnader, som kan anses falla på resp. uppdrag. Om resor erfordras eller utomstående specialister måste tillkallas, bör kostnaderna härför debiteras uppdragsgivaren utöver förut angivna ersättning.

Beträffande uppdrag åt icke statliga institutioner och enskilda framhåller utredningen, att det är av stor betydelse för hushållningssällskap och kommuner samt även för näringslivet, att behovet av geologisk sakkunskap kan tillgodoses genom ämbetsverket. Utanför geologiska undersökningen finns nämligen ej specialister på alla områden inom geologien. Å andra sidan är det även värdefullt för ämbetsverket, att resultaten och erfarenheterna från undersökningar för andra än statliga institutioner kommer dess egen verksamhet till godo. Utredningen erinrar om att hushållningssällskap, kommuner eller enskilda i vissa fall ställt medel till geologiska undersökningens förfogande för uppdrag, som visserligen fallit inom ramen för verkets arbetsområde men vartill bidrag från intressenter ansetts befogat med hänsyn till den betydelse, som det haft för dessa att verket tagit upp frågan på ett tidigare stadium än som eljest skulle varit möjligt. Utredningen anser detta förfaringsätt praktiskt och förordar, att

det alltjämt kommer till användning. Härvid bör ersättningen bestämmas från fall till fall och avvägas med hänsyn till parternas intressen.

Utredningen förordar vidare, att geologiska undersökningens tjänstemän alltjämt skall ha möjlighet åtaga sig uppdrag för enskilda. Uppdragen får dock ej taga sådan omfattning, att planen för verkets arbeten rubbas. Den hittills gällande begränsningen av tiden för tjänstledighet för sådana uppdrag bör bibehållas; av praktiska skäl bör tiden dock anges till högst 30 dagar i stället för en månad. Vad beträffar ersättning till enskild tjänsteman har geologiska undersökningen som förut nämnts icke att taga annan befattning därmed än att redogörelse för beloppet därav skall inflyta i verkets räkenskaper; även denna ordning föreslår utredningen skall bibehållas.

Utredningen har övervägt, om ej geologiska undersökningen själv såsom ämbetsverk bör åtaga sig icke statliga uppdrag att utföras i tjänsten. Med hänsyn till nyss angivna förfaringssätt med bidrag till vissa arbetsuppgifter anser utredningen emellertid icke skäl föreligga att föreskriva en sådan utvidgning av geologiska undersökningens verksamhet.

I detta sammanhang må nämnas, att utredningen till betänkandet fogat ett förslag till instruktion för geologiska undersökningen.

Redovisningen av inkomsterna. Direkta kostnader för uppdrag åt statsinstitutioner förskottas f. n. av geologiska undersökningen å särskild diversemedelstiel i verkets räkenskaper, vilken sedermera tillgodoföres inflytande ersättningar. Denna anordning bör enligt utredningens mening bibehållas. Ersättningar motsvarande avlöningskostnader för fast anställd personal uppföres ävenledes å en särskild diversemedelstiel, från vilken i mån av behov medel omföres till avlöningsstatens icke-ordinariepost. Utredningen anser detta förfaringssätt otillfredsställande.

Utredningen föreslår, att inkomster i samband med geologiska undersökningens verksamhet — även inkomster från försålda publikationer — förutom ersättning för förskottade kostnader tas till uppbörd å driftbudgetens inkomstsida. Engångsbidrag från landsting, kommuner m. fl. bör dock alltjämt redovisas blott i undersökningens räkenskaper.

Omfördelning av den totala anslagssumman. Utredningen föreslår, att kostnaderna för länskarteringarna i Norrland samt för de agrogeologiska karteringarna inräknas i verkets avlönings- och omkostnadsanslag.

Yttranden.

Riksräkenskapsverket har icke funnit anledning till erinran mot utredningens förslag, att geologiska undersökningens tjänstemän alltjämt skall under vissa förutsättningar ha rätt åtaga sig uppdrag för enskilda. *Sakrevisionen* (majoriteten) anser däremot, att det bör åvila geologiska undersökningen att i tjänsten utföra uppdrag även för andra än statsmyndig-

heter. Sakrevisionen utgår från att tjänstemännen vid geologiska undersökningen givetvis icke skall betagas den rätt, som övriga tjänstemän har att på fritid utföra extraarbete. Liknande synpunkter har anförts av bl. a. *statskontoret* och *länsstyrelsen i Älvsborgs län*.

Vad utredningen yttrat om redovisning av inkomsterna tillstyrkes av *statskontoret* och *sakrevisionen* med den ändringen, att även engångsbidrag från landsting, kommuner m. fl. bör redovisas å inkomsttitel på driftbudgetens inkomstsida. Denna uppfattning biträds av *riksräkenskapsverket*, som dessutom förordar, att även ersättning för de av geologiska undersökningen f. n. förskotterade direkta kostnaderna redovisas å ifrågasvarande inkomsttitel. En sådan ordning förutsätter emellertid — framhåller *riksräkenskapsverket* — att särskilda medel för avlönande av den icke-ordinarie personal, som beräknas erforderlig för arbeten i samband med uppdrag för utomstående, uppföres i avlöningsstaten under särskild förslagsvis betecknad anslagspost, vilken icke får överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Beträffande omfördelning av den totala anslagssumman biträder *statskontoret* utredningens uppfattning att myndighetsanslagen bör vara så tillmätta, att verket kan utföra det arbete som hör till dess normala verksamhetsområde och icke företer större kostnadsvariationer.

IV. VISSA LOKALFRÅGOR.

Utredningen.

I en av geologiska undersökningens chef upprättad P. M., som fogats till betänkandet, anføres i huvudsak följande.

Ämbetsverket flyttade år 1915 till de nuvarande lokalerna i naturhistoriska riksmuseets och geologiska undersökningens gemensamma byggnad vid Frescati. Det ökade lokalbehov, som sedan dess erfordrats, har i huvudsak tillgodosetts inom det totala utrymme, som då ställdes till undersökningens förfogande.

Geokemiska laboratoriet har fått låna ett par rum i en källarvåning av riksmuseet. Museet önskar nu återfå rummen. Även frånsatt detta är laboratoriets utrymmen otillräckliga. Genom ombyggnad av geologiska undersökningens vindsvåning kan laboratoriet beredas nya och större lokaler med en golvyta av 307 m² mot f. n. 136 m².

Kemiska laboratoriet är numera mycket trångbott; bl. a. måste av utrymmesbrist instrument packas ned varje gång en undersökning är avslutad. Laboratoriet bör övertaga de lokaler, som nu disponeras för publikationsrum och jordartslaboratorium. Sistnämnda laboratorium bör i stället ges nya lokaler om 163 m² genom en ombyggnad av den s. k. östra vinden. Av återstående utrymmen i vindsvåningen bör 54 m² tagas till ett publikationsrum och 146 m² till annex åt biblioteket.

Ifrågavarande vindsutrymmen användes f. n. för bl. a. uppställning av lådor med arkiverade prover. Dessa skulle kunna förvaras i ett projekterat skyddsrum; om detta ej nu kommer att utföras bör såsom provisorisk lösning byggas ett enkelt skjul.

För arbetena i övre Norrland hyr undersökningen två rum i Norsjö för gruvingenjören och gruvfogden. I Malåträsk hyr ämbetsverket ett hus för verkstaden samt äger en garagebyggnad, som inretts till borrhärnarkiv. Vidare användes två uthus till förvaring av maskiner, pumpar etc. Verkstadsutrymmena är otillräckliga och garaget och uthusen föga lämpade för de ändamål, för vilka de nu tas i anspråk. Kontoret för gruvingenjören och gruvfogden bör helst förläggas till samma ort som verkstaden och borrhärnemagasinet. Rum behövs också för laboratorn på geofysiska avdelningen och geofysikern. På en tomt i Malåträsk, som kommunen erbjudit geologiska undersökningen i utbyte mot den tomt, på vilken garaget-borrhärnemagasinet nu är beläget, bör uppföras dels en verkstads- och kontorsbyggnad, dels en magasinsbyggnad. I den förra skulle rum finnas för verkstaden, för gruvingenjören och gruvfogden samt för laboratorn och för den geolog, som har ledningen av malmletningen i övre Norrland. I den senare byggnaden skulle inrymmas ett borrhärnemagasin och utrymmen beredas för förvaring av maskiner, pumpar och annan utrustning för undersökningar under jord. Vid bifall till detta förslag skulle effektiviteten i arbetet kunna högst väsentligt ökas och den nödvändiga kontrollen över arbetena i övre Norrland kunna utövas vida bättre än f. n.

Utredningen understryker, att de till geologiska undersökningen hörande laboratorierna icke har tillräckliga utrymmen i lokalerna vid Frescati. Även för samlingarna av stuffer och borrhärnor m. m. behövs ökade utrymmen. Den plan, som framlagts av verkets chef, skulle för avsevärd tid lösa de mest trängande lokalfrågorna vad beträffar verksamheten vid Frescati.

Yttrande.

Byggnadsstyrelsen anför, att geologiska undersökningens nuvarande lokaler är mindre tillfredsställande och att ej minst laboratorielokalerna är mycket otillräckliga och på intet sätt svarar mot nutida fordringar. Styrelsen har gjort en utredning på grundval av det i betänkandet framlagda lokalprogrammet samt i anslutning härtill utarbetat ritningar. Kostnaderna beräknas för ombyggnad av lokalerna vid Frescati till 1 900 000 kronor, för magasinsbyggnad vid Frescati till 75 000 kronor samt för verkstadsbyggnad och förråd i Malåträsk till 250 000 kronor. Styrelsen framhåller, att kostnaderna synes höga, särskilt för ombyggnaden vid Frescati; de är dock fullt försvarbara i jämförelse med kostnaderna för en nybyggnad av motsvarande storlek. Styrelsen — som endast haft en be-

gränsad tid till förfogande — avser emellertid att i fortsättningen pröva det lämpligaste sättet att lösa byggnadsfrågan vid Frescati. Byggnadsarbetena kan utföras i två etapper, varvid den första skulle omfatta magasinbyggnaden vid Frescati, iordningställandet av vindsvåningen där samt uppförandet av byggnaderna i Malåträsk. Totalkostnaden beräknas för denna etapp till 1 300 000 kronor samt för den andra — avseende övriga ombyggnadsarbeten vid Frescati — till 925 000 kronor.

Av särskild P.M. angående lokalerna i Malåträsk framgår, att i den föreslagna verkstads- och kontorsbyggnadens bottenvåning kommer att finnas rum för gruvingenjören, gruvfogden, geofysikern och den geolog, som har ledningen av malmletningen i övre Norrland. Vidare skall där inredas en finmekanisk verkstad, ett monteringsrum och ett instrumentrum, där de apparater och instrument, som kommer till användning i det löpande malmletnings- och undersökningsarbetet, framställs och repareras. I denna våning inrymmes även ett maskinskrivnings- och väntrum, toalett, lunchrum med pentry samt ett mindre överliggningsrum för resande geologer. Byggnadens souterrängvåning skall innehålla en lagerlokal för maskiner, pumpar och annan utrustning för undersökningar under jord samt en reparationsverkstad för borrhaskiner. Hit förlägges även lokaler för klyvning av borrhärlor m. m. Det intill verkstads- och kontorsbyggnaden planerade kallmagasinet avses såsom förvaringsplats för borrhärlor. Utrymme finns inom tomten för uppförande framdeles av ytterligare två liknande magasin.

V. MEDELSBEHOVET UNDER BUDGETÅRET 1953/54.

Sveriges geologiska undersökning: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	531 100	645 781
1952/53 (statsliggaren s. 864) ..	638 700	
1953/54 (förslag)	940 000	

Sveriges geologiska undersökning (skr. 30/10 1952) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 326 800 kronor till 965 500 kronor. Ämbetsverket har därvid beräknat avlöningskostnaderna för en personalorganisation, som i huvudsak överensstämmer med utredningens i det föregående redovisade förslag; verket har dock räknat med endast tre rekryteringsbefattningar för tillhoppa 18 000 kronor i stället för utredningens förslag om fem sådana befattningar för en sammanlagd kostnad av 30 000 kronor.

Geologiska undersökningen har vidare utgått från att statsgeologerna och geologerna kvarstår i lönegrad 30 resp. 26. Anslagsäskandena har grundats på följande förändringar i organisationen:

Inrättande av nya tjänster.

- 3 geologer Ca 26 (en för hydrogeologi, en för museet och en för jord-artslaboratoriet)
- 3 rekryteringstjänster
- 1 kanslibitråde Ce 11. Samtidigt indras en tjänst som kassör i Ce 18 vid gruvförvaltningen.

Överflyttande av tjänster från sakanslag.

Från malmletningsanslaget:	Till avlöningsanslaget:
2 geologer Cg 26	2 geologer Ce 26
1 biträdande geofysiker Cg 24	1 geofysiker Ce 26
1 assistent Cg 21 (delvis avlönad å malmletningsanslaget)	1 geokemist Ce 26
1 instrumentmakare Cg 18	Samma tjänst Ce 18
1 förste laboratoriebiträde Cg 12	Samma tjänst Ce 13
1 ritbiträde Cg 8	Samma tjänst Ce 8

Från anslaget till torvinventering:

- 1 assistent Cg 21
- 1 geolog Ce 26.

Ändrade lönegradsplaceringar.

- 1 överdirektör Co 15—Co 17
- 1 sekreterare Ca 29 — statsgeolog Ca 30
- 1 assistent Ce 26 — laborator Ca 30
- 1 laborator Ce 26 — laborator Ca 30
- 1 kansliskrivare Ca 15 — kassör Ca 21
- Samtidigt indras en arvodestjänst som kameralt biträde (arvode 4 080 kronor).
- 2 tekniska biträden Cg 14 — förste laboratoriebiträden Ce 15
- 1 tekniskt biträde Cg 14 — tekniker, tills vidare Ce 15
- 1 ritare Ce 11 — ritare Ca 15
- 1 biblioteksbiträde (arvode 3 024 kronor) — biblioteksassistent Ce 15
- 1 ritbiträde Cg 8 — ritare Ca 11
- 1 avdelningschef Ce 31 — Ce 29

Ordinarie sättning.

- 1 statsgeolog Ce 30
- 3 geologer Ce 26
- 1 kemist (geolog) Ce 26
- 1 förste laboratoriebiträde Ce 15
- 1 kanslibitråde Ce 11
- 1 kontorsbiträde Ce 8 (enligt grunderna för befordringsgången)
- 1 museibitråde Ce 8
- 1 ritbiträde Ce 8

Härjämte har geologiska undersökningen beräknat medel för två geolog-tjänster, vilka verket hållit vakanta, den ena ett helt budgetår och den andra sex månader. Undersökningens förslag innebär vidare, att under ordinarieposten uppförts ett kontorsbiträde i Ca 8 samt under icke-ordinarieposten en expeditionsvakt i Ce 10, vilkas avlöningar tidigare bestritts från bl. a. sakanslag och genom ersättning av andra statsinstitutioner. Under icke-ordinarieposten har härjämte uppförts ett belopp av 8 000 kronor för extra personal i samband med uppdrag åt andra statsinstitutioner. Av anslagsberäkningarna under denna post framgår, att medelsbehovet för kallortstillägg och museivakter väntas öka med ca 400 kronor, medan beloppet till tillfälliga biträden och vikariatsersättningar nedräknats med ca 1 600 kronor.

I enlighet med geologiutredningens förslag har en tjänst som geolog å kemiska laboratoriet uppförts under benämningen kemist.

Till stöd för förslagen åberopar ämbetsverket vad som i dessa delar anförts av geologiutredningen.

Sveriges geologiska undersökning: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	162 200	176 310
1952/53 (statsliggaren s. 865) ..	188 800	
1953/54 (förslag)	340 000	

Y r k a n d e n.

Sveriges geologiska undersökning (skr. 30/10 1952) hemställer, att anslaget uppräknas med 131 300 kronor.

Anslagspost	Nettoutgift resp. netto- inkomst 1951/52	Omkost- nadsstat 1952/53	Verkets för- slag 1953/54
<i>Utgifter:</i>			
1. Sjukvård m. m.	3 331	3 000	4 000 (+ 1 000)
2. Reseersättningar	63 397	72 000	116 000 (+ 44 000)
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse och vatten	14 567	10 500	14 000 (+ 3 500)
b) Övriga expenser	41 300	40 300	52 100 (+ 11 800)
4. Publikationstryck	44 930	54 000	114 000 (+ 60 000)
5. Övriga utgifter: Inköp och underhåll av materiel	16 998	17 000	20 000 (+ 3 000)
	184 523	196 800	320 100 (+ 123 300)

Särskilda uppbördsmedel:

6. Försålda publikationer . . .	8 213	8 000	—	(— 8 000)
	<u>176 310</u>	<u>188 800</u>	<u>320 100</u>	<u>(+131 300)</u>

M o t i v.

1. Ytterligare medelsbehov uppstår till följd av föreslagen personalökning.

2. Merkostnader uppkommer vid genomförande av den nya organisationen enligt följande:

överförande av personal från sakanslag	11 000
nyanställning av personal i geologlönegraden	16 000
tre rekryteringstjänster	13 000
ökat behov av hantlangare till följd av nämnda förstärkningar	<u>4 000</u>
	+ 44 000

3 a. Posten bör ökas med hänsyn till belastningen.

3 b. På grund av den föreslagna personalökningen erfordras till inköp av möbler 5 000 kronor. I övrigt föranleds höjningen av ökade städningskostnader, höjda telefonavgifter samt inträdda prisstegringar.

4. Till tryckning av årsboken åtgår ca 24 000 kronor. Tryckningskostnaderna för ett kartblad i skalan 1 : 50 000 med beskrivning uppgår till mellan 25 000 och 30 000 kronor. Under nästa budgetår bör två sådana blad tryckas. Även en berggrundskarta över Västerbottens län bör tryckas under budgetåret 1953/54; kostnaden härför beräknas till 40 000 kronor. Medelsbehovet uppgår sålunda till (24 000 + 25 000 + 25 000 + 40 000 =) 114 000 kronor.

5. För inköp av instrument äskas i det följande ett särskilt anslag. Ökningen betingas av prisstegringar å förbrukningsmateriel för laboratoriernas löpande drift.

6. Enligt geologitredningens förslag skall inkomster av försålda publikationer redovisas å särskild titel å driftbudgetens inkomstsida. Å samma titel föreslås även skola redovisas ersättning från statliga institutioner för uppdrag för deras räkning fränsett gottgörelse för av geologiska undersökningen förskotterade kostnader. Utredningen har förutsatt, att den uppräknade utgiftsanslagen skall medges, som kan föranledas av förslaget om redovisning av inkomsterna.

Inkomsterna av publikationstryck beräknar geologiska undersökningen till oförändrat 8 000 kronor.

De direkta lönekostnaderna i samband med uppdrag åt myndigheter beräknas till 10 000 kronor, vartill kommer 2 500 kronor motsvarande sjukvårds- och pensionsförmåner. Ersättningen för gemensamma administrationskostnader beräknas i överensstämmelse med geologitredningens förslag — 100 procent av det sammanlagda beloppet för lönekostnader samt sjukvårds- och pensionsförmåner — till 12 500 kronor.

Sammanlagda beloppet av de inkomster, som enligt utredningens förslag skall tagas till uppbörd å särskild inkomsttitel, utgör sålunda (8 000 + 10 000 + 2 500 + 12 500 =) 33 000 kronor.

Jordartskartering inom Västernorrlands län.

Y r k a n d e.

Sveriges geologiska undersökning (skr. 30/10 1952) hemställer, att för jordartskartering inom Västernorrlands län uppföres ett reservationsanslag av 13 250 kronor.

M o t i v.

Till jordartskartering inom Norrbottens län har sedan 1946 beviljats särskilda reservationsanslag, under de senaste budgetåren å 27 500 kronor. Belastningen under föregående budgetår uppgick till 23 151 kronor. Detta kartarbete skall nu avslutas, och ytterligare medel erfordras ej. Karteringen över jordarterna inom norrlandslänen bör emellertid fortsättas. Under nästa budgetår bör vissa förberedande undersökningar och karteringsarbeten i mindre omfattning för en jordartskarta inom Västernorrlands län utföras. Sedan dessa försöksarbeten givit närmare hållpunkter kan en definitiv plan och kostnadsberäkning framläggas. Av det för nästa budgetår äskade beloppet beräknas 10 000 kronor till resekostnader och traktamenten åt en statsgeolog och tre extrageologer samt 2 500 kronor till arvoden åt extrageologerna. I övrigt erfordras medel för hantlangare, arbetsutrustning m. m.

Agrogeologiska kartor över sydvästra Skåne.

Y r k a n d e.

Sveriges geologiska undersökning (skr. 30/10 1952) äskar ett belopp av 16 000 kronor för ifrågavarande ändamål.

M o t i v.

Belastningen å anslaget under föregående år utgjorde 7 608 kronor. För innevarande budgetår är anslaget uppfört med 23 000 kronor och torde komma att tagas i anspråk för bestridande av kostnaderna för tryckning av två kartblad jämte tre beskrivningar. Under nästa budgetår avser ämbetsverket att trycka två kartblad jämte en beskrivning. Med hänsyn till en beräknad reservation av 2 000 kronor vid utgången av innevarande budgetår uppskattas anslagsbehovet för budgetåret 1953/54 till 16 000 kronor.

Sveriges geologiska undersökning: Utrustning.

Y r k a n d e.

Sveriges geologiska undersökning (skr. 30/10 1952) hemställer, att ett särskilt reservationsanslag å 50 000 kronor anvisas till inköp av instrument m. m.

M o t i v.

Den under omkostnadsanslaget uppförda posten till inköp och underhåll av materiel — för 1952/53 17 000 kronor — har till största delen måst tagas i anspråk för inköp av kemikalier m. m. till den löpande verksamheten. Nyanskaffning av instrument har därför blivit i hög grad eftersatt. Ämbetsverkets plan för anskaffning — för vars närmare innehåll torde få hänvisas till handlingarna i ärendet — upptar följande huvudposter:

Jordborrar	12 300
Jordartslaboratoriet	21 000
Kemiska laboratoriet	30 750
Geokemiska laboratoriet	51 550
Mikroskopisk utrustning	27 150
Fotografisk utrustning	7 410
	Summa 150 160

Geologiska undersökningen föreslår, att anskaffningsbehovet tillgodoses under en treårsperiod. För budgetåret 1953/54 äskas alltså 50 000 kronor.

Sveriges geologiska undersökning: Malmletning.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	522 000	507 486
1952/53 (statsliggaren s. 865) ..	600 000	
1953/54 (förslag)	729 000	

Y r k a n d e n.

Sveriges geologiska undersökning (skr. 29/6 och 30/10 1952) hemställer dels om anvisande av 76 000 kronor för budgetåret 1952/53, dels att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 219 000 kronor enligt följande sammanställning.

Delpost	Beräknat för 1952/53	Verkets förslag för 1953/54
1. Geologiska arbeten	160 000	154 000 (— 6 000)
2. Geofysiska arbeten	170 000	162 000 (— 8 000)
3. Diamantborrningar	250 000	386 000 (+ 136 000)
4. Anskaffning av bormaskiner	—	90 000 (+ 90 000)
5. Grävningar och sprängningar	10 000	17 000 (+ 7 000)
6. Specialanalyser, diverse expenser m. m.	10 000	10 000
	<hr/> 600 000	<hr/> 819 000 (+ 219 000)

M o t i v.

Ämbetsverket framhåller att väsentliga löneökningar, gällande från och med den 1 januari 1952, genomförts. Till följd av nya kollektivavtal ökar kostnaderna för löner och traktamentsersättningar med 65 000 kronor; för den lönegradsplacerade personalen uppgår lönehöjningarna till 11 000 kronor. Anslaget bör för budgetåret 1952/53 tillföras motsvarande belopp.

Efter en redogörelse för verksamheten under fältsäsongen 1952 anger geologiska undersökningen följande arbetsuppgifter för budgetåret 1953/54.

I N o r r b o t t e n s l ä n fortsättes den allmänna berggrundsinventeringen över återstående delar. Vid Laukujärvi fortsättes diamantborrningarna och, om möjligheter därtill finns, utföres djupborrningar på Ekströmsbergs järnmalm, varefter arbetena på denna avslutas. Extensiva geofysiska mätningar och blockletning bör ske på ett flertal platser inom Kirunaområdet. Vidare bör geologiska detaljkarteringar och blottningsarbeten samt om möjligt även borrningar utföras vid en under fältarbetena 1952 framkommen zink-kopparmalms-förekomst. Inom Pajalafältet fortsättes blockletningarna och på malmanledningarna inom Muotkamaa-inmutningarna påbörjas grävningar och borrningar.

Inom ett område i N o r r b o t t e n s l ä n s fjälltrakter utföres blockletningar.

I V ä s t e r b o t t e n s och norra Jämtlands läns fjällområden bör de geologiska och geofysiska undersökningarna fortsättas, varvid speciellt blockletningarna och de elektriska mätningarna bör intensifieras. Vidare är det angeläget, att de framkomna malmanledningarna vid och inom Stekenjokks statsgruvefält närmare undersökes. Detta kan delvis ske genom grävningar men erfordrar även omfattande borrningar.

I S k e l l e f t e f ä l t e t bör de elektriska djupundersökningarna fortsättas och kompletteras med geologiska nykarteringar. Erhållna indikationer bör därefter kontrolleras genom diamantborrningar. Inom Adak-

området fortsättes borrhningarna i första hand på Brännmyran och därefter på övriga, ännu ej undersökta djupindikationer. Uppborrningen av fyndigheten Södra Hornträskstranden fortsättes och om möjligt påbörjas borrhningar inom Nådafältet.

I anledning av genomförda höjningar av löner och traktamentsersättningar till personalen samt med hänsyn till angelägenheten att intensifiera undersökningarna till följd av framkomna lovande malmuppslag erfordras en avsevärd höjning av anslaget. Denna motvägs dock delvis av att avlöningskostnaderna för vissa tjänster till ett sammanlagt belopp av 83 200 kronor föreslås överförda till avlöningsanslaget.

Beträffande verksamhetsgrenarna i den förut åberopade sammanställningen anför geologiska undersökningen bl. a.

1. Merkostnaden vid oförändrad verksamhet i anledning av höjda löner och traktamentsersättningar utgör 21 000 kronor. För intensifiering av verksamheten — anställning under sommarmånaderna av ytterligare en extrageolog, tre blockletare och ett antal hantlangare — beräknas 21 000 kronor. Å andra sidan minskar medelsbehovet med i runt tal 48 000 kronor vid överförande till avlöningsanslaget av två geologer, en assistent (delvis) och ett laboratoriebiträde.

2. Under nästa år bör arbetena bedrivas i oförändrad omfattning. De automatiska ökningarna beräknas till 27 000 kronor, medan avlöningskostnaderna för en geofysiker, en instrumentmakare och ett ritbiträde, vilka skall överflyttas till avlöningsanslaget, uppgår till 35 000 kronor.

3. Diamantborrningar bedrivs f. n. med i huvudsak två borrhgregat utöver det aggregat, som disponeras inom Adakfältet för medel, som ställts till kommerskollegii förfogande. Under nästa budgetår bör medel beräknas för kontinuerlig drift av ytterligare ett aggregat. I denna post ingår härjämte vissa kostnader för gruvkontoret i Norsjö m. m., vilka beräknas till 26 000 kronor. Det totala medelsbehovet utgör därför ($3 \times 120\,000 + 26\,000 =$) 386 000 kronor.

4. Ämbetsverkets fyra diamantborrmaskiner är av omodern typ samt mer eller mindre uttjänta. Speciellt inom trakter med hårdborrat berg händer allt oftare, att borrhningarna måste avbrytas på grund av maskinreparationer. Härtill kommer en onormalt stor förslitning av borrhör och diamantkronor. Dessa omständigheter fördröjer borrhningarna högst betydligt och fördröjer borrhprogrammens genomförande. Särskilt allvarlig är frågan om reparationer vad beträffar den största maskinen, enär denna typ ej längre tillverkas och reservdelar därför måste specialtillverkas. Ingen av de nuvarande maskinerna är avsedd att borra till större djup än 350 m. I samband med nu påbörjade undersökningar är det nödvändigt att borra till större djup. Geologiska undersökningen föreslår därför att två borrhmaskiner samt viss annan utrustning för borrhningar anskaffas enligt följande uppställning.

	Kronor
1 maskin med tillbehör, för djup till 600 m	47 520
1 maskin med tillbehör, för djup till 200 m.	27 864
2 satser dubbla kärnrör	1 569
300 m borrhör, 33,5 mm	5 800
300 » » 42 »	7 500
	Summa kronor 90 253

Sveriges geologiska undersökning: Inventering av torvmossar.

	Anslag
1952/53 (statsliggaren s. 866)	60 000
1953/54 (förslag)	60 000

Y r k a n d e.

Sveriges geologiska undersökning (skr. 30/10 1952) hemställer, att anslaget nedräknas med 14 000 kronor.

M o t i v.

Under sommaren 1952 rekognoscerade fem patruller under sammanlagt tio arbetsmånader torvmarker, huvudsakligen i sydvästra Småland. Kostnaderna härför har till mitten av oktober 1952 uppgått till ca 40 000 kronor. Återstående medel avses dels för pågående bearbetning av det insamlade materialet, dels för påbörjande av fältarbeten under 1953.

I anledning av geologiutredningens förslag beräknas kostnaderna för den geolog, som 1952 handhaft ledningen av fältarbetet, skola överföras till avlöningsanslaget. Medelsbehovet för nästa budgetår under här förevarande anslag beräknas sålunda:

	Kronor
4 rekognosceringspatruller med sammanlagt 8 månaders fältarbete efter 4 000 kronor per arbetsmånad	32 000
ledningens rese- och traktamentskostnader vid inspektions- och översiktsresor	4 000
skriv- och ritbiträdeshjälp vid byråarbetet, beräknat efter 15 månader à 600 kronor	9 000
expenskostnader, instrument m. m.	1 000
	Summa 46 000

DEPARTEMENTSCHEFEN.

När Sveriges geologiska undersökning började verksamheten år 1858 avsåg man i första hand att få till stånd en översiktlig kartläggning av landets geologiska förhållanden och det förutsattes, att arbetet inom viss tid skulle vara slutfört. Efterhand har emellertid verket vid sidan om karteringen tillförts andra betydande arbetsuppgifter. Personalorganisationen har dock endast i begränsad omfattning utvidgats. För fullgörande av vissa uppgifter har särskilda sakanslag beviljats, från vilka också bestritts kostnaderna för extra personal.

Geologiska undersökningen framhöll i en skrivelse år 1950, att under senare år åtskilliga viktiga arbetsuppgifter icke kunnat tillfredsställande genomföras; den allmänna upprustning av den naturvetenskapliga och tekniska forskningen, som ägt rum under 1940-talet, hade gått verket förbi. Samma år tillkallades en särskild utredning — 1950 års geologiutredning — för att verkställa en översyn av geologiska undersökningens uppgifter och organisation. I direktiven för denna föreskrevs bl. a., att större effektivitet och ökat utbyte av verksamheten borde eftersträvas utan någon mera betydande ökning av organisationens ram. Utredningen har hösten 1952 avgivit sitt betänkande, vilket därefter varit föremål för remissbehandling. De förslag, som utredningen lagt fram, innebär icke någon större reell utbyggnad av geologiska undersökningen.

Vad beträffar geologiska undersökningens ursprungliga huvuduppgift, *karteringen*, delar jag utredningens uppfattning, att verksamheten i huvudsak bör fortgå enligt nu tillämpade principer. Söder om Norrlandsgränsen bör alltså utarbetas kombinerade berggrunds- och jordartskartor i skalan 1 : 50 000. För områden norr om denna gräns förordar utredningen fortsatt utgivning av särskilda berggrunds- och jordartskartor i skalor från 1 : 200 000 till 1 : 400 000. De önskemål som här framförts om en tillämpning av skalan 1 : 200 000 för att ernå överensstämmelse med de topografiska kartbladen över norra Sverige bör i möjlig mån beaktas. Tryckningskostnaderna blir visserligen högre än om en mindre skala används, men de torde åtminstone i viss utsträckning kunna täckas genom att kartorna åsätts ett högre pris. Såsom framhållits såväl av utredningen som i flera yttranden bör även ovanför Norrlandsgränsen en kartering i skalan 1 : 50 000 företagas över vissa ur olika synpunkter betydelsefulla områden.

Tillräckliga erfarenheter av de agrogeologiska kartorna föreligger ännu icke. Den nu pågående karteringen i sydvästra Skåne bör fullföljas enligt den uppgjorda planen. Frågan om fortsatt agrogeologisk kartering torde därefter få prövas med ledning av de förslag Sveriges geologiska undersökning kan finna anledning framlägga.

Vad som under remissbehandlingen anförts om behovet av specialkartor över vissa skogsområden samt en komplettering i några hänseenden av kartbladen och beskrivningarna torde få övervägas av geologiska undersökningen.

Såsom utredningen understrukit är takten i fråga om kartutgivningen icke tillfredsställande, bl. a. beroende på att personal, som varit sysselsatt med karteringsarbete, måste tagas i anspråk för andra uppgifter. Jag anser det angeläget att kartarbetet med all kraft fortsättes; den personal, som avdelats härför, torde endast i undantagsfall böra disponeras för andra uppgifter. Jag förutsätter att geologiska undersökningen med uppmärksamhet följer frågan om nya metoder i kartarbetet och tillvaratar alla möjligheter till rationalisering i syfte att bringa ner tiden för kartframställningen.

Priset för kartorna bör med hänsyn till de kraftigt stegrade kostnaderna höjas. Skäl talar för statskontorets ståndpunkt, att priserna på publikationer från statliga verk med likartade uppgifter fastställs efter enhetliga grunder.

Vid geologiska undersökningens *malmetningsverksamhet* har nya fyndigheter uppdagats. Härigenom har betydande inkomster tillförts statsverket. Överskottet av legodriften vid gruvorna i Västerbotten under år 1952 uppgick sålunda till ca 7 miljoner kronor. Även ur beredskapssynpunkt är denna verksamhet angelägen. Vad utredningen i denna del anfört föranleder ej erinran från min sida. Malmetningen bör sålunda bedrivas under i huvudsak oförändrade former; en viss ökning av medelsanvisningen för att möjliggöra en intensifiering av verksamheten anser jag dock i nuvarande läge önskvärd.

Djupborrningarna efter salt och olja i Skåne har ännu icke givit några resultat av påtaglig betydelse för vår försörjning. Om geologiska undersökningen vid sina utredningar av dessa frågor skulle finna, att sådana resultat synes antagliga, bör borrningarna fortsättas, i första hand inom ramen för redan anvisade medel, varav ett belopp av ca 1,2 miljon kronor ännu icke tagits i anspråk.

Såsom framhållits av flera remissinstanser måste de *utredningar på speciella områden*, som görs av geologiska undersökningen, tillmätas avsevärd betydelse för icke blott landets försörjning under avspärrning eller krig utan även industriens och jordbrukets fredsmässiga utveckling. Självfallet måste en avvägning ske mellan sådant utredningsarbete och ett fullföljande av verkets övriga fasta uppgifter. Av den redogörelse som lämnats över hittills gjorda specialundersökningar framgår, att dessa i allmänhet varit av stort värde för samhället. Möjligheterna att utföra sådana utredningar bör därför icke beskännas. På vissa områden bör i stället en intensifiering äga rum; jag syftar här framförallt på den hydrogeologiska verksamheten och torvinventeringen.

Den fortlöpande koncentreringen av bebyggelsen till tätorter har skärpt behoven av grundvatten; även för landsbygdens del är frågan om vattenförsörjningen flerstädes aktuell. Varje år borras efter vatten för betydande belopp. En systematisk forskning rörande grundvattnet samt en insamling och bearbetning av de uppgifter om brunnsborrningar och vattentäkter, som nu finns spridda på skilda håll, är därför en angelägen uppgift, varigenom även onödiga borrhningskostnader kan undvikas.

Torvens betydelse ur beredskapssynpunkt för vår bränsleförsörjning har i olika sammanhang belysts. Även med hänsyn till det successivt ökade bränslebehovet aktualiseras frågan om torvbränslet. Jag vill här erinra om att riksdagen för innevarande budgetår ställt ett anslag av 60 000 kronor till geologiska undersökningens förfogande för inventering av torvmossar. Denna inventering, som omfattar en systematisk undersökning av torvmossarna för att få fram dem, som är bäst lämpade för produktion, bör fortsättas. Vidare måste material från tidigare inventeringar genomgås.

Vid sidan av geologiska undersökningen finns endast i begränsad omfattning tillgång till sakkunskap på det geologiska området. Det är därför ett samhälleligt intresse, att i olika sammanhang uppkommande behov av expertis kan tillgodoses genom verket. Liksom hittills bör det således åligga undersökningen att verkställa *utredningar åt statliga organ*. I vissa fall har undersökningen även fullgjort *uppdrag åt andra än statliga institutioner*, såsom landsting, hushållningssällskap och kommuner samt enskilda. Icke heller i detta hänseende bör någon inskränkning ske i undersökningens verksamhet. Det synes tvärtom lämpligt att efterhand denna praktiskt inriktade verksamhet utvidgas. Jag anser det dock icke erforderligt att föreskriva skyldighet för verket att åtaga sig dylika uppdrag; dessa måste givetvis anpassas efter geologiska undersökningens övriga arbetsuppgifter.

F. n. uttas av statliga myndigheter ersättning dels motsvarande avlöningskostnader för fast anställd personal, som varit sysselsatt med uppdraget, dels för direkta omkostnader för uppdraget, såsom rese- och traktamentsersättningar, kostnader för analyser, avlöning till extra personal, som anställts enbart för uppdraget m. m. Av kommuner m. fl. och enskilda uppbär undersökningen däremot bidrag efter i varje särskilt fall träffad överenskommelse. Jag finner riktigast, att geologiska undersökningen av såväl statsinstitutioner som andra uttar ersättning för samtliga med fullgörandet av ett uppdrag förknippade kostnader. Ersättningen bör således i princip avse såväl lönekostnader som efter generella grunder beräknat belopp för allmänna omkostnader. Speciella omkostnader — resor för uppdraget etc. — bör påföras särskilt. Närmare bestämmelser rörande beräkningen av ersättning torde få meddelas av Kungl. Maj:t efter förslag från geologiska undersökningen.

Utredningar åt enskilda verkställs även av befattningshavare vid geologiska undersökningen efter tillstånd av överdirektören. Tjänstledighet för fullgörande av dylika uppdrag får som regel beviljas endast under högst en månad för år. Geologiutredningen har föreslagit, att denna rätt för verkets tjänstemän att åtaga sig uppdrag för enskilda skall kvarstå. Några remissinstanser förordar däremot, att uppdrag åt enskilda i princip skall utföras av geologiska undersökningen och att ersättning för uppdraget skall tillfalla statsverket. Jag vill framhålla att de uppdrag, varom framställning görs till geologiska undersökningen, givetvis bör utföras av verket. Om enskild vänder sig till tjänsteman vid Sveriges geologiska undersökning med visst uppdrag, bör tjänstemannen liksom f. n. kunna efter tillstånd av överdirektören åtaga sig uppdraget. Jag har alltså icke funnit skäl förordna någon ändring av hittills vid geologiska undersökningen tillämpade principer i detta hänseende. Med hänsyn till omfattningen av geologiska undersökningens egna arbetsuppgifter förutsätter jag, att tillstånd till uppdrag som kan föranleda behov av tjänstledighet beviljas med stor försiktighet.

Vad beträffar *redovisningen av inkomsterna* har utredningen föreslagit, att inkomster i samband med geologiska undersökningens verksamhet — ersättning för uppdrag och försäljning av publikationer — skall tagas till uppbörd å driftbudgetens inkomstsida. Enligt utredningens mening borde detta förfaringssätt dock icke tillämpas i fråga om dels de av utredningen förordade engångsbidragen från landsting, kommuner m. fl., dels de direkta omkostnader — rese- och traktamentsersättningar, hantlangararvoden m. m. — för uppdrag åt statsinstitutioner, som enligt nuvarande praxis förskottas av geologiska undersökningen. Jag delar emellertid den av riksräkenskapsverket uttalade uppfattningen, att samtliga här angivna inkomster bör redovisas å särskild inkomsttitel å riksstatens inkomstsida; i stället bör en däremot svarande höjning av anslagen företagas.

Innan jag går närmare in på beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår vill jag nämna, att jag delar utredningens uppfattning i fråga om *fördelningen av den totala anslagssumma*, som ställs till geologiska undersökningens förfogande. Anslagen till avlöningar och omkostnader bör följaktligen beräknas så, att verket kan utföra det arbete, som ingår bland dess normala uppgifter och ej företer större kostnadsvariationer.

I likhet med utredningen anser jag att den nuvarande *organisationsformen* i huvudsak är väl avpassad med hänsyn till verkets uppgifter. Möjligheterna att för vissa frågor bilda särskilda arbetsgrupper under enhetlig ledning bör emellertid i rationaliseringssyfte tillvaratagas.

Sedan föregående års riksdag meddelat beslut i anledning av tjänsteförteckningskommitténs förslag (prop. 241/1952) har samtliga statsgeologer uppflyttats från 30 till 32 lönegraden och geologerna från 26 till 27 lönegraden. Härutöver bifölls — utom vad gäller ordinariesättning — åtskilliga

av de förslag, som lagts fram av geologiutredningen. Sålunda ändrades tjänsterna som museiföreståndare samt sekreterare till statsgeologbefattningar i lönegrad Ca 32. Föreståndaren för kemiska laboratoriet, vilken haft tjänstebestämmningen kemist med placering i lönegrad Ca 30, uppflyttades till en befattning som laborator i Ca 32. Till laboratorer i Ce 32 uppflyttades vidare de i 26 lönegraden placerade föreståndarna för geokemiska laboratoriet och geofysiska avdelningen. Befattningen som avdelningschef nedflyttades från lönegrad Ce 31 till Ce 29; tillika förutsattes att tjänsten som kassör i Ce 18 vid gruvförvaltningen i Norrland skulle indragas. En befattning som assistent i Ce 26 ändrades till en geologtjänst i Ce 27. Vidare höjdes en tjänst som ritare i Ce 11 till Ce 15. Vid sidan av geologiutredningens förslag uppflyttades bl. a. en befattning som ritbiträde i lönegrad Ce 8 till Ce 11.

Vad härefter angår övriga av geologiutredningens och geologiska undersökningens förslag till förändringar i organisationen får jag anföra följande. Som framgår av det föregående anser jag det hydrogeologiska arbetsområdet vara av stor betydelse. Jag förordar därför att en befattning som geolog inrättas för hithörande uppgifter. Befattningen bör tills vidare placeras i lönegrad Cg 27. Jag kan däremot icke tillstyrka att några geologtjänster inrättas för museet eller jordartslaboratoriet. De föreslagna rekryteringstjänsterna torde bl. a. kunna medverka till en forcering av kartutgivningen. Jag anser mig emellertid f. n. ej kunna förorda att större belopp än 8 000 kronor anvisas för avlöning åt dylika befattningshavare. Ersättningen till dessa torde få bestämmas av geologiska undersökningen med hänsyn till vederbörandes kvalifikationer och tjänstgöringstid.

I likhet med utredningen anser jag önskvärt, att vissa tjänster överflyttas från malmletningsanslaget till avlöningsanslaget. Jag förordar sålunda, att två geologtjänster i lönegrad Cg 26 överflyttas till avlöningsanslaget och placeras i 27 lönegraden. De bör dock tills vidare bibehållas som extra befattningar. Utredningens förslag att i stället för två tjänster som biträdande geofysiker i Cg 24 samt assistent i Cg 21 skall inrättas en befattning som geofysiker och en som geokemist, båda med placering i samma lönegrad som geologerna, d. v. s. 27, kan jag tillstyrka. Jag vill dock erinra om att för behörighet till dessa tjänster erfordras fil. lic.-examen. Befattningen som geokemist bör inplaceras som extra ordinarie, medan geofysikertjänsten tills vidare torde få bibehållas som extra. Jag är däremot icke nu beredd tillstyrka, att den befattning som assistent i Cg 21, för vilken kostnaderna f. n. bestrides från anslaget till torvinventering, överflyttas till avlöningsanslaget.

Från malmletningsanslaget bör vidare till avlöningsanslaget överflyttas befattningarna som instrumentmakare, förste laboratoriebiträde å kemiska laboratoriet samt ritbiträde å geofysiska avdelningen. Förstnämnda tjänst

bör placeras i Ce 18 och erhålla benämningen förste instrumentmakare. Tjänsten å kemiska laboratoriet bör benämnas laboratoriebiträde och placeras i Ce 13. Ritbiträdet bör inplaceras i lönegraden Cg 11.

Jag övergår härefter till frågan om ändrade lönegradsplaceringar för de tjänster, vilka redan nu uppförts under avlöningsanslaget. Jag anser mig ej kunna förorda att befattningen som överdirektör uppflyttas från lönegrad Co 15 till Co 17. En tjänst som tekniskt biträde i lönegrad Cg 14 å kemiska laboratoriet bör utbytas mot en förste laboratoriebiträdestjänst i Ce 15. Å geofysiska avdelningen bör en tjänst som tekniskt biträde i Cg 14 ändras till en befattning som tekniker tills vidare i Cg 15. Eftersom för befattningen krävs examen från tekniskt institut bör den inplaceras i lönegradsserien för lägre ingenjörspersonal. Övriga i detta sammanhang framförda förslag kan jag icke biträda. Sålunda bör befattningen som kansliskrivare i Ca 15 bibehållas liksom arvodesbefattningen för kameralt biträde. Befattningen som kassör vid gruvförvaltningen är f. n. vakant och skall indragas. I samband härmed överflyttas bl. a. löneutbetalningen för personalen i Norrland från gruvkontoret till geologiska undersökningens centrala administration. Härigenom ökar göromålen för kansliskrivaren. Jag föreslår därför inrättandet av en tjänst som kanslibiträde i Ce 11.

Följande tjänster bör överföras på ordinarie stat, nämligen 1 laborator i Ce 32, 2 geologer i Ce 27 och 1 förste laboratoriebiträde i Ce 15 samt enligt grunderna för befodringsgången 1 kontorsbiträdestjänst i Ce 8.

Befattningen som geolog å kemiska laboratoriet bör i fortsättningen benämnas kemist.

Jag kan icke tillstyrka att särskilda medel beräknas för återbesättande av de geologtjänster, som geologiska undersökningen vakantsatt. I den mån medel för dessa tjänster kan disponeras inom ramen för anvisade belopp föreligger icke något hinder för att de åter tillsättes.

Kostnaderna för de tjänster, som enligt vad jag sålunda föreslagit skall nyinrättas, överflyttas från sakanslag eller erhålla ändrad lönegradsplacering, beräknar jag till 140 200 kronor.

Det ökade medelsbehovet i anledning av de lönegradsförändringar, varom föregående års riksdag meddelat beslut, samt till följd av löneklassuppflyttningar beräknar jag till 37 600 kronor. Posten till rörligt tillägg bör på grund av den allmänna lönehöjningen under år 1952 uppräknas med 93 500 kronor.

För nästa budgetår uppskattar jag den sammanlagda inkomsten av ersättningar för uppdrag m. m., som utförs av geologiska undersökningen, till 45 000 kronor, varav i runt tal 30 000 kronor kan beräknas motsvara lönekostnader. I den mån sådana uppdrag till en del utförs av ämbetsverkets fasta personal, torde för fullgörande av de ordinarie göromålen viss extra arbetskraft böra anställas. Jag förordar, att under avlöningsanslaget

beräknas ett belopp av 30 000 kronor till extra personal. Detta belopp torde få anvisas under en särskild förslagsvis betecknad post, beträffande vilken Kungl. Maj:t skall kunna medge överskridande i den utsträckning, som ersättningsbeloppen ökar.

Avlöningsanslaget bör alltså för nästa budgetår uppräknas med (140 200 + 37 600 + 93 500 + 30 000 =) 301 300 kronor. Anslaget beräknas sålunda:
 avlöningar till ordinarie tjänstemän 296 300 (+ 65 200)
 kronor;

avlöningar till extra personal 30 000 (+ 30 000) kronor;
 avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 306 500
 (+ 53 100) kronor;

rörligt tillägg 307 200 (+ 153 000) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till (296 300 + 30 000 + 306 500 + 307 200 =) 940 000 (+ 301 300) kronor.

I personalförteckningen för Sveriges geologiska undersökning bör å ena sidan införas följande nya tjänster, nämligen 1 laborator i Ca 32, 2 geologer i Ca 27, 1 förste laboratoriebiträde i Ca 15, 1 kontorsbiträde i Ca 8 samt en kemist och en geokemist, båda i Ce 27, och å andra sidan avföras följande befattningar, nämligen en laborator i Ce 32 och 3 geologer i Ce 27.

Jag övergår härefter till *omkostnadsanslaget*. I enlighet med den uppfattning, som jag i det föregående givit uttryck för, bör under detta anslag bestridas de utgifter av omkostnadsnatur för agrogeologiska kartor och kartering i Norrland, som förut täckts av särskilda anslag. Jag förordar, att posten till sjukvård m. m. uppräknas med 500 kronor. Kostnaderna för rese- och traktamentsersättningar vid geologiska undersökningen uppgår till betydande belopp, beroende på att en stor del av verkets personal bedriver fältarbete under flera månader varje år. Med hänsyn till de tjänster som föreslås skola nyinrättas eller överföras från sakanslag, de beräknade kostnaderna för jordartskarteringen inom Västernorrlands län samt den numera genomförda höjningen av traktamentena bör posten höjas med 60 000 kronor. Till bränsle, lyse och vatten bör i anslutning till belastningen anvisas ytterligare 3 500 kronor. Jag kan icke förorda, att posten till övriga expenser uppräknas med högre belopp än 3 200 kronor. Det ökade medelsbehovet för publikationstryck beräknar jag till 76 000 kronor, varav 16 000 kronor för agrogeologiska kartor. Under nästa budgetår avser verket att trycka bl. a. två kartor i skalan 1 : 50 000. Det är av vikt, att tryckningen av färdiga kartor icke fördröjs. Såsom förut nämnts har geologiutredningen framhållit som önskvärt, att två kartor i denna skala utges varje år. Posten till övriga utgifter bör uppföras med oförändrat belopp. För innevarande budgetår har under anslaget beräknats en inkomst av 8 000 kronor för försålda publikationer. Då dessa medel i fortsättningen avses skola redovisas å särskild inkomsttitel, bör anslaget alltså tillföras nämnda be-

lopp, 8 000 kronor. Det ytterligare medelsbehovet till omkostnader uppgår sålunda till sammanlagt ($500 + 60\ 000 + 3\ 500 + 3\ 200 + 76\ 000 + 8\ 000 =$) 151 200 kronor. Anslaget bör i överensstämmelse härmed anvisas med ($188\ 800 + 151\ 200 =$) 340 000 kronor.

Den under omkostnadsanslaget uppförda posten för inköp och underhåll av materiel har huvudsakligen måst disponeras för att bestrida kostnaderna för den löpande verksamheten. Såsom undersökningen framhållit har nyanskaffning av instrument och annan apparatur icke kunnat ske i tillräcklig omfattning. Viss utrustning har sålunda måst lånas från andra institutioner. I avsaknad av modern materiel har verket också nödgats tillämpa äldre, mera tidsödande och kostnadskrävande metoder. Geologiska undersökningens nu framlagda plan för komplettering av utrustningen upptar inköp av instrument m. m. till ett förhållandevis betydande belopp, ca 150 000 kronor. Med hänsyn till de brister, som föreligger i fråga om verkets utrustning, tillstyrker jag en materielanskaffning enligt geologiska undersökningens förslag. Det synes lämpligt att anskaffningen utsträcks över tre budgetår; för nästa budgetår erfordras 50 000 kronor, vilket belopp torde böra anvisas under ett särskilt *reservationsanslag till utrustning*. Under anslaget till malmletning har geologiska undersökningen vidare hemställt om anvisande av 90 000 kronor för inköp av två borrhaggregat. F. n. har undersökningen fyra diamantborrmaskiner; dessa är hårt förslitna och kan till följd av ofta återkommande reparationer icke användas rationellt. Jag förordar att medel anvisas för inköp av en ny bormaskin av kraftigare typ, som kan utnyttjas för borrhningar på större djup än vad de nuvarande maskinerna medger. Kostnaderna härför — som jag beräknar till 50 000 kronor — bör lämpligen bestridas från det föreslagna anslaget till utrustning. Detta bör alltså för budgetåret 1953/54 uppföras med ($50\ 000 + 50\ 000 =$) 100 000 kronor.

Av den förut lämnade redogörelsen för geologiska undersökningens malmletningsverksamhet torde ha framgått, att detta arbetsområde ur såväl ekonomisk som beredskapssynpunkt är av stor betydelse för samhället. Den uppräknade av anslaget till *malmletning*, som verket förordar för nästa budgetår, betingas främst av att diamantborrningar avses skola ske med ytterligare ett borrhaggregat. Jag har nyss föreslagit att medel skall anvisas för anskaffning av en bormaskin. Vid bifall till detta förslag torde det vara möjligt att bedriva kontinuerliga borrhningar med tre aggregat mot f. n. i huvudsak två, fränsett den maskin, för vilken driftkostnaderna bestrids från särskilt investeringsanslag. Jag har icke funnit anledning till erinran mot verkets beräkning av medelsbehovet till malmletning i annat hänseende än att som förut nämnts kostnaderna för inköp av borrhaggregat bör bestridas från anslaget till utrustning. Höjningen av malmletningsanslaget begränsas sålunda till ($219\ 000 - 90\ 000 =$) 129 000 kronor. Jag

förordar därför, att anslaget för nästa budgetår anvisas med (600 000 + 129 000 =) 729 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om dispositionen av anslaget, sedan verket ingivit definitivt förslag till arbetsplan. Till följd av ändrade kollektivavtal och höjda löner för den lönegradsplacerade personalen uppstår under innevarande budgetår en merkostnad av 76 000 kronor under malmletningsanslaget. Då jag icke kan tillstyrka, att någon del av verksamheten nedlägges, förordar jag att nämnda belopp anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Den av geologiska undersökningen bedrivna *inventeringen av torvmossar*, för vilken ett särskilt anslag å 60 000 kronor anvisats för innevarande budgetår, bör fortsätta under nästa budgetår med i huvudsak oförändrad omfattning. Då den för hithörande uppgifter anställde assistenten enligt vad lidigare föreslagits alljämt skall avlönas från detta anslag, bör det anvisas med oförändrat belopp.

Jag övergår härefter till frågan om *geologiska undersökningens lokaler*. En om- och tillbyggnad av undersökningens lokaler vid Frescati i enlighet med de av verkets chef angivna riktlinjerna har av byggnadsstyrelsen kostnadsberäknats till 1 975 000 kronor. En utvidgning och förbättring av dessa lokaler synes i och för sig önskvärd. De beräknade kostnaderna förefaller dock höga. Det bör närmare övervägas, hur ombyggnaden lämpligen skall utföras. Jag är därför icke nu beredd taga ställning till frågan i denna del.

Geologiska undersökningens lokaler i Norsjö och Malåträsk har granskats av riksdagens år 1952 församlade revisorer. Dessa framhåller, att lokalerna i olika hänseenden lämnar mycket övrigt att önska i fråga om ändamålsenlighet och att de delvis befinner sig i bristfälligt skick. Revisorererna anser det angeläget, att byggnadsfrågan för denna del av undersökningens verksamhet snarast vinner en tillfredsställande lösning och att i avvaktan på att lämpligare lokaler anskaffas provisoriska åtgärder vidtas för att skydda den i vissa utrymmen tillfälligt förvarade malmbrytningsmaterielen mot fuktskador.

Det förslag som nu utarbetats för uppförande i Malåträsk av dels en verkstads- och kontorsbyggnad, dels ett kallmagasin för en sammanlagd kostnad av 250 000 kronor synes innebära en lämplig lösning av byggnadsfrågan. Vid bifall till förslaget ernås även den fördelen, att geologiska undersökningens lokaler förläggs till samma ort, vilket torde avsevärt underlätta arbetet. Tomtmark för byggnaderna i Malåträsk kommer att lämnas av kommunen i utbyte mot den kronan tillhöriga tomt, på vilken borrhärnemagasinet nu är beläget. Med hänsyn till de nuvarande bristfälliga lokalförhållandena bör förslaget snarast genomföras, och jag förordar därför, att det erforderliga beloppet, 250 000 kronor, anvisas för nästa budgetår. Närmare villkor i samband med nyssnämnda tomtutbyte torde få meddelas av Kungl. Maj:t.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

I. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 under tionde huvudtiteln anvisa till *Sveriges geologiska undersökning: Malmletning* ett reservationsanslag av 76 000 kronor;

II. bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för *Sveriges geologiska undersökning* vidtaga de ändringar, som angivits i det föregående;

III. godkänna följande avlöningsstat för *Sveriges geologiska undersökning*, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	296 300
2. Avlöningar till extra personal, <i>förslagsvis</i>	30 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal . .	306 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	307 200
	Summa kronor 940 000;

IV. för budgetåret 1953/54 anvisa

a) å driftbudgeten under tionde huvudtiteln:

1) till *Sveriges geologiska undersökning: Avlöningar* ett förslagsanslag av 940 000 kronor;

2) till *Sveriges geologiska undersökning: Omkostnader* ett förslagsanslag av 340 000 kronor;

3) till *Sveriges geologiska undersökning: Utrustning* ett reservationsanslag av 100 000 kronor;

4) till *Sveriges geologiska undersökning: Malmletning* ett reservationsanslag av 729 000 kronor;

5) till *Sveriges geologiska undersökning: Inventering av torvmossar* ett reservationsanslag av 60 000 kronor;

b) å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond till *Nybyggnad i Malåträsk för Sveriges geologiska undersökning* ett investeringsanslag av 250 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Lennart Groll.